

Årsrapport 2009

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK)

Nordisk samarbeidsråd
for kriminologi

Scandinavian Research
Council for Criminology

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK)

Hjemmeside: <http://www.nsfk.org>

E-post: post@nsfk.org

Innhold

Forord	3
Innledning	4
1. Organisasjon	5
1.1 Sekretariat.....	5
1.2 Samarbeidsrådets sammensetning og oppgaver	5
1.3. Rådsmøtet.....	6
1.4 Kontaktsekretærer	6
1.5 Revisor	6
1.6 Bokføring	7
1.7 Overføring av NSfKs sekretariat til Island.....	7
1.8 Evaluering av NSFK.....	7
2. Virksomhet år 2009	8
2.1 Forsknings- og reisestøtte	8
2.1.1 Retningslinjer for søknader om økonomisk støtte fra NSfK	8
2.1.2 Bevilget forskningsstøtte år 2009 og utlysning for 2010.....	8
2.1.3 Bevilget reisestøtte og stipend 2009.....	9
2.1.4 Rapporterte forskningsprosjekter 2009.....	12
2.1.5 Rapporter fra NSfK-støttede seminarer og arbeidsgrupper.....	20
2.2 Seminarer og arbeidsgruppemøter i regi av NSfK	22
2.2.1 NSfKs 51. forskerseminar, 14.- 16. mai 2009 i Gilleleje, Danmark	22
2.2.2 NSfKs 23. kontaktseminar, Danmark 5.-7. oktober 2009: Etter løslatelsen	26
2.2.3 NSfK seminar og arbeidsgruppe om korrupsjon i Norden.....	31
2.2.4 Stockholm Criminology Symposium og NSfKs nordiske prosjekt	33
om økonomisk kriminalitet	33
2.2.5 When the Unforeseen is seen - NSfK workshop 2009	35
2.4. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention.....	38
2.5 Bibliografi -"Bibliography of Nordic Criminology"	40
2.6 Nordiske komparative prosjekter.....	40
2.6.1 Restorative justice i Norden	40
2.6.2 Victim-Offender-Mediation: Observations from Scandinavia	41
2.6.2 Prosjekt: Befolkningens retsbevidsthed – i nordisk perspektiv	44
2.7 Støtte til Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap	44
3. Regnskapsresultat år 2009	45
3.1 Kommentar til resultatregnskap for 2009.....	45
3.2 Resultatregnskap 1.1.2009 – 31.12.2009	46
3.3 Balanseregnskap for 1.1.2009-31.12.2009.....	47
3.4 Revisjonsberetning.....	48

Forord

De nordiske justisdepartementer besluttet i januar 1961 å opprette Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi for å fremme kriminologisk forskning i Norden og rådgi de nordiske regjeringene i kriminalpolitiske spørsmål. NSfK har vært i virksomhet siden 1. januar 1962.

Sekretariatet flyttet fra Sverige til Norge ved årsskiftet 2006/2007, og 2009 er det tredje og siste året i den norske rådsperioden. NSfK sitt sekretariat har hatt tilhold i lokaler ved Universitetet i Oslo, Institutt for kriminologi og rettssosiologi. Det har vært en utfordrende og lærerik tid, og inspirerende å ha sin arbeidsplass i tilknytning til det aktive fagmiljøet ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi. Sekretariatsoppgavene og arbeidsoppgavene har vært mange og givende. Vi vil derfor takke for samarbeidet og den gode kontakten med NSfK sine rådsmedlemmer og de mange fagfellene og praktikerne vi har kommet i kontakt med i løpet av den tiden vi har arbeidet for NSfK.

Oslo, 31. desember 2009

Morten Nilsen og Rune Ellefsen, sekretariatsledere

Innledning

Det er både med takknemlighet og et visst vemod, og en følelse av at mer kunne ha vært gjort, at innledningen til den siste årsmeldingen i den norske rådsperioden skrives. Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi har en lang tradisjon for at ansvaret for sekretariatet og vervet som chair går på omgang mellom de nordiske medlemslandene. Det innebærer at hver periode unngåelig vil ha en egenart, og slik bør det være. Undertegnede prioritering har vært å styrke NSfK som et nordisk forum for forskning og meningsutveksling om sentrale kriminalpolitiske spørsmål, ved å kombinere det beste i tradisjonen med nye grep når det har vært nødvendig. Den nordiske kriminologiske bibliografien er blitt lagt ned, etter som flere og mer omfattende databaser har kommet til. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology & Crime Prevention* går over i sin neste fase, med ny redaktør, nytt vertsland og nye vinklinger. Nyhetsbrevet er blitt holdt i hevd, med mange lesere i Norden. NSfKs forskningsprofil er blitt endret ved at det bevilges mer, men til færre prosjekter - i stedet for å spre midlene på mange og små. De to første årene i inneværende rådsperiode ble det praktisert en kombinasjon av åpen og øremerket utlysning av forskningsmidler, fordelt på enkeltprosjekter og fellesnordiske prosjekter. For inneværende år og 2010 har rådet lagt opp til en åpen utlysning, med en presisering av at enkeltprosjekter og fellesprosjekter må ha en tydelig nordisk relevans.

Årlige forskerseminarer i regi av NSfK er blitt arrangert som i tidligere år, med deltakelse fra mange yngre forskere fra langt flere miljøer enn tidligere. Tradisjonen med kontaktseminarer er blitt tatt opp igjen, med ett årlig seminar for forskere og praktikere, de siste tre årene. Det tredje initiativet er økt støtte til mindre, frittstående arbeidsgrupper og arbeidsgrupper i regi av NSfK. Forskerseminarene har hatt flest deltakere, maksimalt 50 i alt, kontaktseminarene mellom 15 og 20, og arbeidsgruppene mellom fem og ti deltakere. Følgende pedagogiske ambisjon er lagt til grunn: Antall deltakere holdes på et relativt beskjedent nivå for å sikre nærhet og dialog. Samtlige deltakere tilgodeses med spørsmål og kommentarer straks etter sine innledninger, slik at ingen reiser ”tomhendt” hjem. Det utgis rapporter eller antologier etter samtlige seminarer og arbeidsgruppemøter, slik at de faglige resultatene gjøres allment tilgjengelige.

Vervet som chair for NSfK er basert på den nordiske dugnadstradisjonen, og kommer i tillegg til vedkommendes faste heltidsstilling. Uansett arbeidsglede ligger det en tidsmessig begrensning deri, som har gjort prioriteringer uunngåelig. Vår prioritering har vært å styrke det nordiske fundamentet. Den internasjonale profileringen har kommet i andre rekke, om enn ikke glemt. Våre internasjonale fora har vært European Society of Criminology og (først og fremst) Stockholm Criminology Symposium, som har vist seg særlig velegnet. De ikke-nordiske deltakerne på Stockholmsymposiet har vært genuint interesserte i nordisk kriminologi og samfunnsforhold, i motsetning til den noe introverte konferansekulturen som preger masse mønstringer av typen American Society of Criminology. NSfK har videreført tradisjonen med å gi støtte til forskere som ønsker å presentere sine prosjekter på internasjonale konferanser. Det nye er at det er blitt stilt strengere krav til faglige tilbakemeldinger.

Etter flere perioder i utlendighet vendte undertegnede tilbake til de nordiske problemstillingene for seks år siden. Foranledningen var en elskverdig forespørsel fra justisdepartementet i Norge om å sitte i NSfK sitt råd, først som nestleder og deretter som chair. Den tilliten som er blitt vist det norske sekretariatet og NSfKs chair; fra de nordiske justisdepartementene, NSfKs nestleder, medlemmene av rådet, kontaktsekretærene samt støttespillere og deltakere for øvrig har gjort arbeidet så mye lettere og inspirerende.

Oslo, 31. desember 2009
Per Ole Johansen, chair

1. Organisasjon

1.1 Sekretariat

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK)
c/o Institutt for kriminologi og rettssosiologi,
Universitetet i Oslo
Pb. 6706 St. Olavs plass
NO-0130 Oslo

Telefon: +47 22 85 01 28
Telefaks: +47 22 85 02 52
<http://www.nsfk.org>

Chair: Per Ole Johansen, p.o.johansen@jus.uio.no, +47 22 85 01 23

Nestleder: Ragnheiður Bragadóttir, rb@hi.is, +35 45 25 43 86

Sekretariatsleder: Morten Nilsen til 20.9, Rune Ellefsen fra 21.9, rune.ellefsen@jus.uio.no, +47 22 85 01 28

1.2 Samarbeidsrådets sammensetning og oppgaver

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK) består av 15 medlemmer, som oppnevnes av de nordiske landenes respektive justisdepartementer/regjeringer. Mandatperioden er tre år. I samsvar med statuttene er hvert medlemsland (Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige) representert med tre medlemmer i Rådet. Rådsmedlemmene har for det meste representert kriminologiske og rettvitenskapelige forskningsmiljøer og medlemslandenes justisdepartementer.

Virksomheten administreres av **sekretariatet** som består av **rådsleder/cha**ir og en heltidsansatt som fungerer som **sekretariatsleder**. Sekretariatet arbeider etter retningslinjer definert i NSfKs statutter (godkjent av departementene). Utover det ordinære årlige rådsmøtet kan sekretariatet ved behov i samråd med rådsmedlemmene fatte beslutninger i aktuelle spørsmål. Ved hastesaker kan vedtak fattes i samråd med alle rådsmedlemmer per capsulum. Blant annet på grunn av kostnadsårsaker holdes det vanligvis ikke ekstraordinære rådsmøter, annet enn i forbindelse med forskerseminaret som arrangeres en gang i året.

NSfK fungerer som kontaktorgan mellom nordiske forskere som arbeider med kriminologiske og kriminalpolitiske spørsmål. Rådet har som formål å fremme kriminologisk forskning. Dette gjøres blant annet ved å bevilge økonomisk støtte til forskning og ved selv å ta initiativ til forskning. NSfK fungerer også som kontaktorgan mellom kriminologisk forskning og den praktiske kriminalpolitikken i Norden. Rådet skal blant annet bistå myndighetene i de nordiske landene og Nordisk Råd i kriminalpolitiske spørsmål. Dessuten har NSfK som oppgave å spre informasjon om nordisk kriminologi – først og fremst i Norden, men også til land utenfor Norden.

Inneværende periode strekker seg fra den 1. januar 2009 til 31. desember 2009.

År 2009 hadde Rådet følgende sammensetning:

- Danmark: Britta Kyvsgaard
Lars Holmberg
Anette Storgaard
- Finland: Anne Alvesalo
Janne Kivivuori
Jukka-Pekka Takala
- Island: Ragnheiður Bragadóttir (nestleder)
Helgi Gunnlaugsson
Kistrún Kristinsdóttir
- Norge: Ragnhild Hennum
Per Ole Johansen (leder/chair)
Marit Wårum
- Sverige: Jan Andersson
Agneta Bäcklund
Peter Lindström

1.3. Rådsmøtet

Rådets ordinære møte i 2009 ble holdt den 13. - 15. mars i Reykjavik, Island.

1.4 Kontaktsekretærer

NSfKs nasjonale kontaktsekretærer har som oppgave å rapportere om kriminologiske og kriminalpolitiske nyheter til NSfKs nyhetsbrev, *Nordisk Kriminologi*. Kontaktsekretærene bistår også sekretariatet med å arrangere møter og seminarer, spre informasjon til de lokale miljøene, besvare spørsmål om kriminologisk forskning i allmennhet og NSfKs virksomhet spesielt samt andre praktiske oppgaver. Kontaktsekretærene er nasjonale redaktører for den elektroniske lenkesamlingen til institusjoner med mer. Lenkesamlingen, som sekretariatsleder er ansvarlig redaktør for, er tilgjengelig på NSfKs nettsted www.nsfk.org.

Følgende har fungert som kontaktsekretærer år 2009:

- Dorthe Eriksen, Det juridiske fakultet, Københavns Universitet (DK)
Aarne Kinnunen, Justisdepartementet, Kriminalpolitisk avdeling (FIN)
Marie Kathrine Poppel, Institut for Sociale Forhold, Universitetet Grønland (GR)
Margrét Sæmundsdóttir, Viðskiptaráðuneytið, Reykjavík (I)
Lina Andersson, Kriminologiska institutionen, Stockholms Universitet (SE)
Mari-Louise Pabsdorff, Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Universitetet i Oslo (N)

1.5 Revisor

Hanne Cathrine Strømberg, statsautorisert revisor ved Christiania Revision, har vært revisor for NSfK fra 2007.

1.6 Bokføring

Sekretariatslederne Morten Nilsen og Rune Ellefsen har utført utbetalinger og bilagsføring. Karin Clemet, autorisert regnskapsfører ved Det Lille AS, har vært regnskapsfører for NSfK fra 2007.

1.7 Overføring av NSfKs sekretariat til Island

Island overtar sekretariatet og ledelsen av NSfK fra 2010, med Ragnheiður Bragadóttir som chair og Iris Björg Kristjansdóttir som sekretariatsleder. Representanter for NSfK-Norge har deltatt i en rekke møter med islendingene for å legge forholdene til rette for en rask overføring. Avtroppende chair Per Ole Johansen har dertil hatt et meget konstruktivt samarbeid med Ragnheiður Bragadóttir, som har vært samarbeidsrådets nestleder i den norske perioden. Anette Storgaard (Danmark) overtar som nestleder fra årsskiftet.

1.8 Evaluering av NSfK

På NSfKs rådsmøte i Reykjavik, 13.-15. mars 2009, ble det vedtatt å engasjere seniorrådgiver Hildigunnur Olafsdóttir i fem måneder for en evaluering av NSfKs virksomhet med utgangspunkt i de siste tre rådsperiodene - for å fremme forslag til NSfKs videre arbeid. Hildigunnur Olafsdóttir har blant annet solide forkunnskaper om NSfK og relevante erfaringer med utredningsarbeid i nordisk sammenheng.

Det er satt av lønnsmidler for Olafsdóttir grensende oppad til kr 230 000 NOK og et budsjett for reise, kontorutgifter og lignende grensende oppad til kr 70 000 NOK. Rådet har i tillegg gitt en ekstrabevilgning tilsvarende en månedslønn for en seniorrådgiver, for å arbeide som rådgiver i den avsluttende fasen.

2. Virksomhet år 2009

2.1 Forsknings- og reisestøtte

2.1.1 Retningslinjer for søknader om økonomisk støtte fra NSfK

Retningslinjer for søknader om økonomisk støtte fra NSfK finnes tilgjengelig i en svenskspråklig og engelskspråklig versjon på NSfK sitt nettsted (www.nsfk.org).

2.1.2 Bevilget forskningsstøtte år 2009 og utlysning for 2010

NSfK deler årlig ut økonomisk støtte til **forskningsprosjekter, studiereiser og arbeidsgruppemøter**. I tillegg kan rådsleder innvilge mindre reisestipender til individer og grupper for deltakelse i faglige **konferanser** m.m.

Rådsmøtet gjorde vedtak om at NSfK skulle utlyse forskningsmidler for 2010 for prosjekter av nordisk, kriminologisk relevans. Det ble gitt adgang til å søke støtte til individuelle prosjekter opp til 30 000 euro, og fellesprosjekter på opp til 150 000 euro. Fellesprosjektene må omfatte minst tre nordiske land og involvere forskere fra minst to av disse landene. Rådsmøtet i 2010 tar stilling til hvor store midler som kan settes av til forskning, og til hvilke prosjekttyper og temaer som bør prioriteres.

For år 2009 mottok NSfK 14 søknader (om totalt 588 299 EUR) om økonomisk støtte til forskningsprosjekter m.m. Samarbeidsrådet bevilget til sammen 115 495 EUR på det ordinære rådsmøtet i Reykjavik i mars 2009. Følgende forskningsprosjekter og arbeidsgruppemøter ble bevilget økonomisk støtte i 2009:

- **Tatanya Valland: 25 500 €** i forskningsstøtte til prosjektet *Kommentert bibliografi over nordisk politiforskning*.
- **Thomas Ugelvik: 12 500 €** i støtte til *Nettverksmøte for forskningsnettverket for skandinaviske studier av innesperring*.
- **Eirik Hammersvik: 28 795 €** i forskningsstøtte til prosjektet *Gjengangertiltak i Norden. Uskadeliggjøring og hjelp til livet etter soning* forutsatt at Finland blir inkludert i prosjektet.
- **Kevät Nousiainen: 1700 €** i støtte til konferansen *Violence: Legal meets social and political*.
- **Karl-Magnus Carlsson: 20 000 €** i forskningsstøtte til prosjektet *Vad hände sen? Livshistorier av två generationer pojkar på institution*.
- **Pekka Hakarainen: 20 000 €** i forskningsstøtte til prosjektet *Domestic cannabis in Denmark and Finland*.

- **Torbjørn Skarøhamars: 7000 €** i støtte til arbeidsgruppemøte for prosjektet *Familieforhold og tilbakeføring til samfunnet etter endt soning.*

2.1.3 Bevilget reisestøtte og stipend 2009

Innenfor budsjetttrammen for år 2009 har rådsleder løpende behandlet søknader om økonomisk støtte til reise- og forskningsaktiviteter samt ett individuelt stipend. Støtten kan være opp til 550 EUR for individuelle reiser og stipend (hovedregel), men opp til 1 400 EUR for kollektive reiser. Det kan gis støtte til deltakelse på konferanser og seminarer, møter og studiebesøk. Retningslinjer for søknad om økonomisk støtte samt regler for rapportering finnes tilgjengelig på nettstedet www.nsfk.org.

Følgende person ble bevilget **individuelt stipend** av rådsleder:

- Hans Andersson (SE): Prosjektet "Kriminella nätverk och organiserad brottslighet i Stockholms undervärld 1960-2000".

Det ble til sammen bevilget 550 EUR til individuelle stipend i 2009.

Følgende personer ble bevilget **reisestøtte** av rådsleder:

- Arnadottir, Bjarnadottir, Olafsdottir (IS): Stockholm Criminology Symposium, Sverige, 22.-24. Juni. Gruppereise.
- Hans Andersson (SE): Stockholm Criminology Symposium, Sverige, 22.-24. juni
- Iryna Marchuk (DK): XVIII International penal law congress, Istanbul, 20.-27. September.
- Artur Appazov (DK): XVIII International penal law congress, Istanbul, 20.-27. September.
- Synnøve Ugelvik (NO): European Society of Criminology, Ljubljana, 9.-12. September.
- Lisa (SE): European Society of Criminology, Ljubljana, 9.-12. September
- Christina Ericsson (SE): European group for study of deviance and control, Preston UK, 26.-29. august
- Rasmus Heugh Wandall (DK): Arbeidsgruppemøte, Cardiff, 30.juni-2. juli
- Staffan Karp med flere (SE): Gruppereise til Nordisk politiforskningskonferanse, 13.-16. august.
- Liselotte Rytterbro (SE): More reconciliation - less punishment, Oñati, 21.-22. Mai.
- Guri Larsen (NO): Studieopphold på Grønland, 23. september - 6. oktober.
- Thomas Ugelvik (NO): Konferansen "The wire as Social Science Fiction", Leeds, 26.-27. September.
- Knut Papendorf (NO): Undervisning ved Universitetet i Nuuk, Island, 15.-22. april 2010
- John Pratt (NZ): Reise til Norge, Finland og Sverige ifbm. prosjektet "Scandinavian Exceptionalism in Penal Policy".

Ytterligere to personer ble bevilget reisestøtte, men reisene ble ikke gjennomført. Tre søknader ble avslått. Det ble til sammen bevilget 9376 EUR til reisestøtte i 2009.

Reisestøtte har blitt utdelt for deltakelse i konferanser om flere ulike temaer, noe som kan gjenspeile de tverrfaglige retningene i nordisk kriminologi og det store antall internasjonale

vitenskapelige konferanser der nordiske kriminologer kan hevde seg. Hovedprinsippet for å få reisestøtte er at man holder en presentasjon. Disse bidragene viser på en tydelig måte hvordan mange ulike forskere har hatt behov for reisestøtte fra NSfK.

Her følger utdrag av noen av reiserapportene som er innlevert etter NSfK-støttede reiser i 2009:

Lisa Westfelt - IX. Conference of the European Society of Criminology i Ljubljana, Slovenien, 9-12 September 2009

European Society of Criminology's årlige konferens ägde detta år rum i Ljubljana i Slovenien. Det var ett i mina ögon mycket bra val av konferensort då det gav möjlighet att förutom konferensen besöka ett alldeles för bortglömt land i Europa.

Själv presenterade jag delar av min avhandling "Migration som straff? Utvisning på grund av brott 1973-2003 med fokus på flyktingskydd" och fokuserade dels på frågan om utvisningens roll och funktion som utlänningskontroll, straff, migrationsrörelse, gränspraktik och i relation till mänskliga rättigheter, dels på utvecklingen av antalet utvisade från Sverige sedan 1970-talet. I samma grupp presenterades också två studier kring utvecklingen av förflyttning av fångar mellan länder, en engelsk och en belgisk studie. Resultaten visade sig ha flera kopplingar till mitt eget område, vilket var spännande. För mig var annars en höjdpunkt att lyssna till samtalet mellan Dario Melossi, Richard Sparks, Shadd Maruna och Katja Franko Aas kring den förstnämndes bok "Controlling Crime, Controlling Society". Samtalet skedde inom ramen för "Author Meets Critics" – en seminarieform som på många sätt blir mer levande än att bara rada upp presentationer av olika studier.

Synnøve Ugelvik - IX. Conference of the European Society of Criminology i Ljubljana, Slovenia, 9.-12. september 2009

Jeg ble innvilget reisestøtte for deltagelse på the European Society of Criminology's niende årskonferanse i Ljubljana, Slovenia 9. – 12. september 2009. Temaet for konferansen var "Criminology and crime policy between human rights and effective crime control." Konferansens tema var særlig relevant for mitt prosjekt om grensekryssende politisamarbeid i Schengenområdet. Mitt utgangspunkt for ønsket om å delta på konferansen var at konferansens tema knytter sammen mitt prosjektets spenningsfelt på en måte som ikke er vanlig på mer tradisjonelle strafferetts- eller straffeprosesskonferanser.

For egen del var seminarets første dag preget av min presentasjon av doktorgradsprosjektet. To særlige verdifulle innspill ble mottatt av dr. Toine Spapens fra Universiteit van Tilburd, NL og fra Chantal Perras fra University of Montreal, Canada. I tillegg til å være konkrete innspill på tematikk, er dette også verdifulle kontakter i forhold til pågående forskningsprosjekter på samme felt i henholdsvis Nederland og Canada. I tillegg til den rent faglige delen av et slikt seminar, er en viktig fordel ved å delta på et internasjonalt seminar nettverksbygging. Jeg deltok på konferansen sammen med den andre forskeren på "Justice in the Risk Society", kriminologen Heidi Mork Lomell. Lomell er ferdig med sin post.doc, og har et utstrakt kontaktnettverk i Europa på overvåknings- og menneskerettighetsområdet. Jeg har således i løpet av seminaret knyttet til meg flere både nasjonale og internasjonale forskere jeg ikke ville ha hatt muligheten til å få kontakt med fra Norge. Dette gjelder både praktikere i politiet, andre Ph.d-studenter, og utenlandske professorer som er potensielle biveiledere.

Reiserapport fra Brynja Rós Bjarnadóttir, Erla Kristín Árnadóttir, Íris Eik Ólafsdóttir: Stockholm Criminology Symposium i Stockholm, Sverige 22nd – 24th of June 2009

The first session that caught our interest was about overcrowding prisons and the problems related to that. This was a relevant issue for us because the Icelandic prison system has been facing, for the last 2-3 years, big problems due to a significant increase in sentencing time and a lack of prisons in the country. Therefore it was very interesting to learn about experiences in other countries, facing the same problems, and their efforts solving them.

On Wednesday our own session took place. We had decided to talk about young offenders in Iceland (15 – 21 years of age) because we consider this group of offenders extremely vulnerable and therefore it is important to lay special emphasis on their issues. We wanted to give people an insight to our work, especially regarding alternatives to prison for this age group. Unfortunately none of the other speakers showed up, so our presentation was the only one that morning. Still, everything went well and the people who attended the session seemed interested and we hope they benefitted.

We found this symposium very interesting and the quality and variety of the sessions was in general to our satisfaction. It was a good forum to meet colleagues and it gave us some new ideas that will surely be helpful when dealing with the issues and problems of the Icelandic prison system. This kind of networking is very important, especially to people from a small country like Iceland.

Rejseberetning fra Rasmus H. Wandall: British Society of Criminology Annual Conference 2009 samt komparativt arbejds møde med paneldeltagere, Cardiff, Wales, Juni 2009

Formålet med konferencedeltagelsen var at fremlægge et udkast til en artikel og herigennem deltage i to planlagte paneldebatter. Artiklen indgår i en redigeret udgave af et tidsskriftsnummer, hvor alle bidrag handler om forståelsen, fortolkningen og anvendelsen af personundersøgelser ved straffens fastsættelse. Bidragsyderne kommer fra forskellige lande og sammensætningen og perspektivet er således komparativt. Det særligt interessante ved indlæggene på konferencen var, at de viste den dybe lokale penal-kulturelle forankring af anvendelsen af personundersøgelser, og således, at de ellers stærkt generaliserede teser om senmoderne strukturer, som skærer over en kam, må modificeres væsentligt. Fra et skandinavisk perspektiv var det særligt interessante at følge op på og nuancere/udfordre John Pratt's tese om "scandinavian exceptionalism". Udover konferencens mangfoldige indlæg og foredrag, var der særligt to indlæg i de to paneler, som kan fremhæves:

For det første Veerle Schiers (Belgien) fremlæggelse, som dokumenterede resultaterne af nye undersøgelser af belgiske dommers læsning, fortolkning og anvendelse af personundersøgelser. Undersøgelsen viste bl.a. en stærkt forankring i en inkvisitorisk procesform og i en moderne velfærdsdiskurs. Herudover stod Stewart Fields fremlæggelse af hans og David Nelkens komparative studier af personundersøgelser i sager om unge lovovertrædere i Italien og i Wales, som et fyrtårn for den komparative tilgang. Deres empiriske grundlæg var altfavnende, deres analytiske tilgang kritisk og den komparative metode evnede at fremvise de særlige walisiske og italienske politiske og kulturelle strukturer og deres betydning for straffeprocessens inddragelse af personoplysninger på en fornem måde.

Efter panelerne fulgte nogle meget nyttige arbejds møder, paneldeltagerne imellem. Dels gav de mulighed for at diskutere de enkelte indlæg udover de praktiske rammer for konferencen, dels gav de mulighed for at tvinge de enkelte bidrag tættere på hinanden. Deltagelsen var i det hele

taget en meget god oplevelse, deltagerne gode folk og selvom perspektivet forståeligt nok til tider bliver ligevel britisk, var der stor nytte af deltagelse også fra et nordisk perspektiv.

2.1.4 Rapporterte forskningsprosjekter 2009

I løpet av 2009 har sekretariatet mottatt 16 rapporter fra slutførte prosjekter og forskningsmøter som er støttet av NSfK. Under følger utdrag fra de innleverte rapportene. Ved behov for mer informasjon om de respektive prosjektene, ta vennligst kontakt med sekretariatet.

Svenska Ekobrott – Patrik Baard, Anita Heber & Linda Källman

Ekobrott är typiska spaningsbrott, och antalet upptäckta brott står på många sätt i proportion till sarnhällets kontroll- och tillsynsverksarnhet. De vanligaste ekobrotten i Sverige är bokföringsbrott och olika skattebrott. Det har bland annat att göra med att kontrollsystemen i form av konkursforvaltare och skatterevisorer i hög grad upptäcker dessa brott.

Svartarbete och andra former av skatteundandragande är också vanliga brott, och de undanhållna skattebeloppen är mycket höga. Atskilligt skattefusk är dock av mindre allvarligt slag men det finns exempel på organiserat svartarbete exempelvis i byggbranschen. Också andra delar av ekonomin drabbas av avancerade ekobrott, exempelvis vid börsaffärer.

På sikt bedöms globaliseringen leda till en ökad ekobrottslighet eftersom det är svart att kontrollera alla de ekonomiska relationer och transaktioner som sker över nationsgränserna. Till detta kommer en kraftig ökning av den svårkontrollerade tjänstesektorn.

From a family conflict into a question of self-determination? The development of violence in intimate partnership into a social problem in Finland between 1970 and 2004 - Riikka Kotanen

In my doctoral dissertation I study the process in which the violence in intimate partnerships was defined a social problem in Finland as well as the following preventive measures against it. Widely-accepted legitimate social problems arise out of the melting-pot of interests awakened in contacts between communities, individuals and social institutions.

The purpose of the study is to examine the attitudes towards violence in intimate partnerships between 1970 and 2004 among following groups: 1) the press, 2) social movements (e.g. NGO's) and organizations, 3) legislative bodies, and 4) researchers and experts who have actively participated in discussions on violence in intimate partnerships.

The study focuses firstly on the process of defining violence in partnerships as a social problem in Finland, and secondly on what definitions have been actualized in the form of policy measures and action plans. Changes in legislation concerning violence in intimate partnerships are vital interests in my analysis.

Responsible victims? Young people's understandings of agency and responsibility in sexual situations involving underage girls - Ingrid Smette & Kari Stefansen

Most countries have a legal age of consent, setting the minimum age for the involvement of a young person in sexual relationships. Engaging in a sexual relationship with a person below this age is defined as abuse, even if the minor has consented. At the same time, underage young people often see themselves as knowledgeable agents across a range of situations, including having sexual relations with older persons. Using both quantitative and qualitative data, this article examines the role of the construction of agency in young people's understanding of different types of sexual situations — from consented sex to situations of physical coercion — involving a minor girl and an adult man. How do constructions of agency affect the labeling of different situations and the attribution of responsibility to the persons involved? The article further discusses how the concept of agency interlinks with gendered sexual scripts in the process of interpretation, thereby reproducing gendered vulnerabilities. The concluding section considers how a contextual approach to youth agency may inform preventive efforts.

ADHD among Icelandic prison inmates and its relationship with comorbid symptoms of mental illness, personality disorder, compliance and suggestibility - Jón Friðrik Sigurðsson, Anna Kristin Newton, Emil Einarsson & Ólafur Örn Bragason

Attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD) is a developmental disorder, which is associated with a number of psychiatric conditions, mostly personality disorder, substance misuse, anxiety and depression. The aim of the present study was to investigate the relationship between ADHD symptoms and associated psychiatric conditions among prisoners.

The participants were 90 male prisoners in Iceland who were assessed within 10 days of admission to the prison. The Mini International Neuropsychiatric Interview (MINI) and the Standardized Assessment of Personality-Abbreviated Scale (SAPAS) were administered. Childhood ADHD symptoms were screened by the Wender Utah Rating Scale and current adult symptoms by the DSM-IV Checklist for ADHD. Half of the prisoners (50%) were found on screening to have met criteria for ADHD in childhood and of those over half (60%) were either fully symptomatic or in partial remission of their symptoms.

A logistic regression analysis revealed that the MINI Antisocial Personality Disorder scale was the single best predictor of current ADHD symptoms. Many prisoners are either fully symptomatic or in partial remission of their ADHD symptoms and have serious co-morbid problems, primarily associated with antisocial personality disorder and substance dependence. Prisoners should routinely undergo screening for ADHD in order to identify those who would benefit from a comprehensive assessment to determine who may have ADHD and associated problems.

Begging - Claes Lernestedt

The aim of the project is to recommend how the state, through the criminal law (and through other kinds of repressive legislation) should deal – or not deal – with begging in public places, an issue of increasing interest in at least some of the Nordic countries (so Sweden, Denmark, and Norway). Not only “orthodox” begging, but similar activities – such as troubadouring in the metro followed by asking for money, as well as institutionalized begging from charity organizations – need to be given some attention. In order to answer the main question investigations in three different scientific branches have been made:

- criminal law, regarding current legislation, preparatory works and court practice in the Nordic countries and some other countries (e.g. USA and England);

- criminology, of empirical as well as theoretical kind; and
- political philosophy (and to some extent moral philosophy).

The results of the project will be published in 2011, as a lengthy article (preliminarily to be published in an anthology on different kinds of “public disturbances”). Further funding is being applied for, in particular because more time needs to be spent with problems related to trafficking for begging purposes, a phenomenon which in the last few years (also since the original application to NSfK) has received much more attention from legislators (and to some extent courts and authorities) in the Nordic countries.

Some preliminary conclusions of possible interest:

The Nordic countries, in views regarding criminal law and policy matters otherwise quite often rather similar, have in the last few years seemed to be going in slightly different directions regarding begging. Norway, on the one hand, de-criminalized begging, clearly stating that the act of begging *in itself* is not something that the State should be entitled to criminalize. In Sweden, on the other hand – where begging is *not* criminalized – voices were raised, albeit with no result, in favor of a criminalization. Such differences (or potential differences) in attitude probably will diminish, though, as it now seems that all of the Nordic countries instead focus their interest on begging in relation to trafficking, thus focusing not on the single beggar and the act of begging itself, but instead on the cases where there are traffickers behind, exploiting those who beg. This development is mainly one that should be deemed a good one. The problem of what might be wrong with the act of begging *in itself* remains, though. It is interesting – and in my opinion alarming – to note that in North America and UK, under the broader banner of measures necessary against “anti-social behavior” etc, also passive begging is deemed unwished-for (and is to some extent also criminalized), without much of further discussions regarding what is actually *wrong* with the practice.

The Network of Drug Offenders – Anita Heber

The serious drug and drug smuggling offenders active in Stockholm are linked by means of co-offending to other persons in large criminal networks. Within these networks, the individuals have large numbers of superficial and transient contacts with one another. It appears to be particularly important to have contacts with other drug offenders throughout Sweden, and particularly in the Skåne region. The majority of the convicted drug offenders have a Nordic background. The study indicates that dealers in the Stockholm area know drug smugglers in Sweden’s metropolitan areas. In their turn, the drug smugglers in the metropolitan areas have contacts with persons involved in the smuggling of other goods primarily in the county of Skåne. A large proportion of the persons included in the data set were suspected of committing drug offences and appear to be focused to some extent on drug offending and on offences involving one or two illicit substances. They also engage in other types of criminal activity to a large extent, however, and are thus not exclusively specialized in drug offending.

Persons involved in serious drug crime, including drug smuggling, are often males in their thirties. These individuals often choose other males as co-offenders. It is generally common to commit drug offences together with co-offenders and the most criminally active individuals are also those with the largest numbers of co-offenders. The co-offending partnerships that commit drug offences are not particularly durable over time, however, and it is unusual for drug offenders to restrict themselves to committing offences with one and the same co-offender.

I skuggan av välfärdssamhället – En sociologisk intervjustudie av polska svartarbetare i Öresundsregionen – David Wästerfors & Joanna Norberg

The aims of this report is to analyze and interpret which consequences the non-taxed work has for the interaction between Polish non-taxed workers and Swedish/Danish employers. Further the image of non-taxed workers and Swedish employers has been investigated, as well as the meeting between the Swedish/Danish welfare society and the Polish non-taxed work and finally the interaction between Swedish authorities and the actors of the black-market.

The empirical material consists of qualitative interviews with and observations of Polish non-taxed workers and three Swedish employers and interviews with Swedish authorities.

The explicit reason for the Polish non-taxed workers coming for work in Sweden/Denmark is earning money. Work possibilities are mostly prepared by Polish individuals already living in Sweden/Denmark. The Polish non-taxed workers use to work nine months a year abroad. The majority have worked several years in Sweden/Denmark. The relations between workers and employers are characterized of distance and emotional indifference, especially from the workers' point of the view. Employers sometimes prefer Polish non-taxed workers for that reason they are cheaper and more *allround* in comparison with Swedish craftsmen. The non-taxed workers are not (and don't want to be) integrated in the Swedish/Danish society because they don't want to be discovered and deported back to Poland. The employers and landlords press the non-taxed workers to be retiring and invisible. Neither black workers or employers look upon themselves as criminals. Tax authorities have the commission to take legal measures against non-taxed working. In today's reality the authorities seem not to have resources enough so non-taxed work is more or less out of control.

As conclusion non-taxed workers as well as employers are rational calculating in the footsteps of Simmel in *Philosophie des Geldes* and in Weber in *Die protestantische Etik und der Geist des Kapitalismus*. Non-taxed workers and employers don't feel responsible for their respective illegalities. They are neutralizing, analogous to Sykes' and Matza's theory. The contracting party deny both responsibility and damage. Even if they can't observe controlling mechanisms the non-taxed workers and employers are carriers of self-control and self-discipline, as Foucault has formulated similar phenomena.

Domestic Violence, Migrancy and the Finnish Welfare State – Suvi Keskinen

The project focuses on domestic violence against migrant women and women's encounters with welfare state agencies. Migrant women are highly overrepresented in the shelters in comparison to their share of the total population. A similar trend has been notified in other Nordic countries as well. The background of this phenomenon has, however, scarcely been subject to research. The research questions of this project are: What kind of violence do migrant women experience in families? How do abused migrant women tell about their experiences of violence and what kind of spaces open up for their agency? What kind of discursive practices do agencies (police, shelters, social work) dealing with domestic violence have?

The research analyzes different forms of violence and control directed at migrant women in families. The project analyzes the practices and discursive construction of domestic violence against migrant women by the police, shelters and social workers. Of special interest is the discursive construction of "culture", "cultural differences" and – on the other hand – the universality of service provision in relation to this kind of violence.

The Cultural Dimension of Restorative Justice – Ida Hydle & Berit Albrecht

Since today's civil society in the Nordic countries is multi-ethnic, participants and mediators in restorative justice procedures often have diverse cultural backgrounds. This can lead to miscommunication, misunderstandings, and at worst re-victimization of the victim. This article aims to discuss the applicability of restorative justice theory and practices in cross culture mediation with a focus on migrant minorities such as immigrants and refugees in Finland and Norway. On the basis of case studies and interviews with mediators and administrative mediation staff in both countries, relevant issues as communication processes, prejudices and stereotypes, the role of the mediator and mediation models are discussed.

The study explains advantages of the restorative justice system in Norway and Finland for minorities as well as the need of safeguards. It demonstrates that restorative justice theory is a more appropriate means of conflict resolution for minorities from certain ethnic groups than from others. Finally, the value of restorative justice for the social integration of minorities is critically discussed. The purpose of this article is to draw attention to problems of restorative justice for ethnic migrant minorities, not to provide "handbook-solutions". In the course of this research project, it became clear that more systematic research is needed. Including the perspective of participants in mediations to a higher degree, in order to enhance appropriate restorative justice practices for migrant minorities in the Nordic countries.

Project findings of the study "Children in Prison" - Tarja Pösö

The study 'Children in prison' was carried out in Finland from 2006 to 2007 funded by the Criminal Sanctions Agency at the Ministry of Justice. Finland is one of the many countries which allows parents – male and female prisoners - to take a child or children to prison. The Finnish legislation makes it possible for a small child to stay in prison for up to three years with the parent if the arrangement is seen to meet the best interests of the child. There are special mother-baby-units attached to one closed and to one open prison. The policy behind this practice or its impacts on children have not, however, been studied much from the point of view of children's rights, either nationally or internationally, as demonstrated in the literature review carried out during the project.

Indeed, the children have been invisible in the prison bureaucracy. The study suggests that the number of children in prison in 2000-2006 is 104. Due to the problems of record keeping, the number should be seen only as a rough estimate. The length of the children's stay in prison is also a rough estimate: the majority of children stayed there only for some months. However, the longest stay was up to several years.

The interview data highlights the contradictions which the prison staff and the inmates express when describing the position of the children in prisons. The female inmates emphasised how natural and important it was for child to be close to his/her mother. They also described how difficult it was to look after a child in the prison context. The staff's responses were rich of doubts and concerns.

At the end of the study, we introduced the term 'institutional invisibility' to describe the key finding that the children in prison were invisible for the penal and social policy. The term also illustrates the vagueness and randomness of the prison practices in relation to the rights and needs of children as well as in relation to knowledge production. Since the data was collected, the legislation and practice related with children have somewhat changed. The study continues in a doctoral dissertation by Rosi Enroos who also has received a grant from NSFK.

Economic Crimes and Economic Crisis in Iceland – Snorri Örn Árnason

In the midst of a global economic recession the Icelandic economy is in crisis after a series of bank failures. As suspicions of economic criminality have increased, a special prosecutors office has already undertaken the complicated task of investigating cases connected to the banking collapse. This paper examines the development of the Icelandic business environment and takes a look at recent trends in economic crimes in Iceland. In a short period in which Iceland entered the European Economic Area, great changes took place and power shifted from the political arena to the large corporations. The speed with which these developments took place, created unclear guidelines and left the regulatory agencies struggling, facilitating a poor corporate culture.

The project analyses the role of different regulatory agencies and the function of the system as a whole. Since the privatization of the banks in 2002, deregulation has made it difficult for the regulatory agencies to sustain a firm supervision of the markets. Very little co-operation between different authorities have further hampered investigations and prosecutions of economic crimes. To conclude, this project proposes crime preventative measures to improve the regulatory system in Iceland, taking a look at successful programs in other Scandinavian countries.

NSfKs nordiske økokrimprosjekt: "Present Trends in Economic Crime in Finland" – Erja Virta

The Finnish Government made a decision of principle to fight economic crime in 1996. The decision included an Action Plan, initially a three-year programme of proposals for reforms in the control of economic crime. The programme was extended three times, and the fourth action plan 2006-2009 is currently being implemented. Similar initiatives against economic crime have been put into operation also other Nordic countries.

According to the official definition of the Finnish police economic crime is 'a criminalised act or neglect which is committed in the framework of, or using, a corporation or other organisation'. Despite the broad definition of economic crime, the types of offences that have been under scrutiny - both in the action plans and in practice - have been crimes where the victim has been the tax-authority, 'markets' or other enterprises: book-keeping crimes, tax evasion, crimes of the debtor and certain forms of other financial crimes such as insider trading. In terms of these types of offences, the programmes have been relatively successful.

Perhaps reflecting conventional wisdom within criminology, to the effect that in the rare instances that regulation and enforcement does proceed against business offences then this tends to encompass 'economic' as opposed to 'social' offending, safety crimes, for example, did not form part of the Finnish initiatives against economic crime. This has meant that enforcement activities have been aimed at crimes where the victims have suffered financial losses, and other forms of victimization have been ignored.

Using economic crime in construction as an example, we aim to demonstrate the variety of harms and victims ignored by the criminal justice system. We argue for a broader understanding of the harms caused by economic crime comprising also the harms caused to employees, consumers, the environment and the market.

NSfKs nordiske økokrimprosjekt: "Økonomisk kriminalitet i Norge - lokale og globale forutsetninger" – Morten Nilsen

Artikkelen har innledningsvis gitt en oversikt over den statistiske utviklingen på økonomisk kriminalitet i Norge. Oversikten viser en stabilitet i anmeldelsestallene, unntaket er skattekriminalitet hvor anmeldelsestallene har sunket. Dette skyldes i hovedsak at skattemyndighetene oftere velger et sivilrettslig reaksjonsspor fremfor det strafferettslige når de står overfor lovbrudd.

Videre tar artikkelen for seg subsidiebedragerier og såkalte NUF-selskaper.

Subsidiebedragerier har blitt viet større oppmerksomhet av myndighetene de siste ti årene. ØKOKRIM har opprettet et eget subsidieteam, man har blant annet sett to store rettssaker mot selskaper innen transportnæringen. Begge har resultert i fengselsstraffer og store bøter for de impliserte bedriftene. Med utgangspunkt i en av disse sakene, OVDS-saken, prøver jeg å belyse hvordan slik kriminalitet kan foregå over lang tid med mange personers kjennskap, uten at noen reagerer. Noe av forklaringen vil ligge i en usunn bedriftskultur og manglende tydelighet fra ledelsen rundt hva som er akseptable forretningsmetoder. Bedrageriene kan sees i et distriktpolitisk perspektiv, ønsket om bosetting i hele landet gjør at staten støtter ferjesamband som ikke er økonomisk levedyktige på egenhand.

NUF-selskaper (NUF - norskregistrert utenlandsk selskap) er en selskapsform som har hatt en stor vekst de siste 10 årene fra 144 i år 2000 til ca 30 000 i dag. NUFer har rettigheter på lik linje med norske aksjeselskaper (AS), men man har blant annet ikke revisjonsplikt, kun krav om 10 kroner i aksjekapital (mot 100 000 i AS), samt at utenlandsregistreringen kan skjule reelle bakmenn slik at for eksempel konkursskarantene kan omgås. Politi og kontrollmyndigheter er sterkt kritiske til selskapsformen fordi det etter deres syn er et misforhold mellom ansvar og rettigheter og at det derfor kan være et verktøy for økonomisk kriminalitet som skatteunndragelser, og regnskapskriminalitet. Undersøkelsen viser imidlertid at det er lite ved den potensielle kriminaliteten i forbindelse NUFer som er ny, det finnes ingen NUF-spesifikke lovbrudd man ikke har sett før.

Endringene har skjedd lovmessig, og dermed endret forutsetningene for kontroll. Utviklingen med NUF-selskapenes vekst i kan settes i en større internasjonal sammenheng. At en overstatlig domstol i Luxemburg påvirker hvilken selskapsform et gatekjøkken i en norsk bygd velger, og denne beslutningen igjen påvirker de lokale skattemyndigheters og politiets muligheter til å kontrollere viser at globalisering ikke bare er noe som påvirker "der ute", men også er et fenomen som gjør seg gjeldende på lokalt nivå.

Bokprosjekt "Criminally Queer: Homosexuality and the Law in Modern Scandinavia" – Jens Rydström

The book provides a coherent history of criminal law and homosexuality in Scandinavia 1842-1999, a period during which same-sex love was outlawed or subject to more or less severe legal restrictions in the Scandinavian penal codes. This was the case in most countries in Northern Europe, but the book argues that the development in Scandinavia was different, partly determined by the structure of the welfare state.

Five of the most experienced scholars of the history of homosexuality in the region describe how same-sex desire has been regulated in their respective countries during the past 160 years. The authors with their backgrounds in history, sociology, and gender studies represent an

interdisciplinary approach to the problem of criminalization of same-sex sexuality. Their contributions, consisting for the most part of previously unpublished material, present for the first time a comprehensive history of homosexuality in Scandinavia. Among other things, it includes the most extensive study yet written in any language about Iceland's gay and lesbian history.

Also for the first time, the book discusses in detail same-sex sexuality between women before the law in modern society and presents previously unpublished findings on this topic. Female homosexuality was outlawed in Eastern Scandinavia, but not in the Western parts of the region. It also analyzes the modern tendency to include lesbian women in the criminal discourse as an effect of the medicalization of homosexuality and the growing influence of medical discourse on the law.

Den rättslösa arbetskraften – illegala invandrare i Norden – Markus Hansson

The institutional environment in the European Union is characterized by a strictly regulated labour market, minimum wages, regulated working hours and standardized demands for a reasonable working environment. These conditions constitute a fertile breeding ground for so called illegal work. There is a social embedment of social actors surrounding the illegal immigration. It has emerged something that could be called an "immigration market", constituted of actors such as travel agents, recruiters, interpreters and accommodation agents.

After arriving to the new country of residence, whether temporary or permanent, the irregular immigrants often find them selves in a vulnerable situation in several ways. Some immigrants are working under very difficult circumstances, and some of them are in complete control of their employers, who may also manage their accommodation. How does the immigrant manage work related issues when neither the law, work regulations nor trade unions recognize or act on their needs for protection regarding work hours, safety issues, dangerous or potentially harmful work? Immigrants without legal status may possibly also avoid seeking help outside the work place, perhaps even avoiding going to the hospital in case of an accident or disease. Socio-political rights, as well as other civil rights, are tied to citizenship and do not apply to the irregular immigrant. This may prevent the immigrant worker from reporting crimes, or other ill treatment, to the authorities.

The aim of the study is to examine the irregular immigrant's situation in Sweden and Denmark. Special interest is paid to the ways in which the immigrant manages his or her illegality, and the ways he or she organizes his/her everyday existence in the welfare society he or she inhabits (and from which he/she is excluded). Which situations are regarded as risky or safe? The experience of living as an irregular immigrant appears to be fairly gender dependant. The division of labour in the market they inhabit seems to follow traditional patterns quite rigorously, possibly even more so than the working environment as experienced by the majority society. For example, a great number of the male irregulars work in the construction industry, while paid household work is a common occupation for irregular immigrant women. This division entails different risks for men and women, and there is reason to believe that these risks are accentuated by their legal status. Which strategies for risk management are used by the irregular immigrants in Sweden and Denmark? Do they differ? Attention is also paid to how knowledge about these risks, and how to avoid them, is gained.

Methodically, the focus will be on informal, qualitative interviews, but field notes and goalongs will also be important elements in the study. In the initial phase we will use our contacts in informal health care establishments for illegal immigrants in Sweden, which are operated by networks constituted by a diverse range of medical representatives; doctors, nurses, dentists and therapists among others. In the next phase we will seek out corresponding organizations in Denmark. We will also use personal contacts to come in contact with irregular immigrants,

which we presume is a population that is difficult to approach, due to the fact that they have a lot to lose if detected by the authorities. We will try to circumvent this difficulty by the use of snowball sampling, i.e. we will ask our interviewees if they can refer us to anyone in a similar situation, who in turn could refer us to someone else, and so on.

Violence, Neighborhood and Psychiatric Patients in Sweden – Social Disorganization Theory Revisited – Joakim Sturup, Per Lindquist & Marianne Kristiansson

The research question of this project has been: Do psychiatric patients discharged into neighbourhoods with high social disorganization commit more violent acts, and are they more often victimized, than those discharged into more organized neighbourhoods?

Violence was defined as *any battery, kicking, use of a weapon or threat with a weapon in hand* towards others. Victimization was defined by a positive answer to any or both of the following using the two questions: I) *During the last twelve months, have you personally been the victim of a violent act or acts that have lead to injuries requiring you to visit a doctor, dentist or nurse?* II) *During the last twelve months, have you personally been the victim of a violent act or acts that have lead to visible marks?*

The sample comprises of 195 general psychiatric patients recruited in conjunction to an acute consultation or admission at a psychiatric clinic in Stockholm. The patients were asked the questions above and were they had been living during the last year. A logistic regression was computed, using the groups above as categorical variable. In the analysis six independent variables were taken in account; gender, age (18-34 or 35-60), income (under/over mean), level of education (finished compulsory education/or not), social network (any friend, yes or no) and born in Sweden or not.

The rate of violence towards others was 19%. Twenty-three percent of the sample had been subject to violent victimization by others. The odds ratio for individuals from neighbourhoods with extremely high disorganization, compared to neighbourhoods with extremely low disorganization, to commit violence were 9.6 for violence and 6.9 for being victimized. However the figures were not significant.

General psychiatric patients living in neighbourhoods with high disorganization more often commit violence toward others, and are more often victimized. The results were not statistically significant and no assumptions regarding the causal connection between social disorganization, violence and victimization can be made.

2.1.5 Rapporter fra NSfK-støttede seminarer og arbeidsgrupper

Forskergruppen for kriminologiske og rettsosjologiske studier i Grønland & økologisk kriminologi

NSfK har i 2008 og 2009 vært med på å delfinansiere møter og reiser for nordiske forskere som arbeider med kriminologiske og rettsosjologiske studier med fokus på Grønland, og med særskilte studier av økologisk kriminologi. Et første initiativ ble tatt i 2006 med etableringen av "Forskergruppen for kriminologiske og rettsosjologiske studier i Grønland (KRIG). Gruppen, som har danske, norske og grønlandske deltakere, ledes av professor Cecilie Høigård ved

Universitetet i Oslo.

Arbeidsgruppens møte i Nuuk 24. -29. januar 2008 tok blant annet for seg ulike modeller for restorative justice, erfaringene med en grønlandsk selvhjelpsgruppe som arbeider med menn som har vist voldelig atferd, og oppstarten av forskningsprosjektet *Hjemkomsten. Om utslusede grønlandere fra Herstedvester* ved dr jur Evy Fransen og doktorgradsprosjektet til Annemette Nyborg Lauritsen *Anstaltens fremvekst i Grønland*. (Disse prosjektene finansieres av Det Frie Danske Forskningsraad.)

Arbeidsgruppemøtet i Nuuk den 11. - 14. oktober 2009 fulgte opp studiet av konfliktråd i Grønland, etter en innledning av Annemette Nyborg Lauritsen. Planer for et videre og nærmere samarbeid mellom KRIG, Universitet i Grønland - Illisamaturasarfik og kriminologiske og rettsosnologiske fagmiljøer i Norden, med sikte på undervisning og forskerseminarer med utgangspunkt i grønlandske problemstillinger, sto også på dagsordenen.

Professor Guri Larsens studiereise til Grønland 24. september - 6. oktober 2009 var en opptakt til å etablere økologisk kriminologi som en akademisk disiplin i Norden, med fokus på blant annet forringelse av klima, natur, dyre- og fugleliv og tradisjonelle grønlandske næringsveier. Larsen har benyttet samme bakgrunns materialet til å etablere et studieemne i *Økologisk kriminologi*, ved Universitetet i Oslo. Planene om oljeutvinning i regi av et skotsk oljeselskap og etablering av et amerikansk aluminiumsmelteverk gjør økologiske problemstillinger og andre mulige konsekvenser for grønlandske lokalsamfunn enda mer relevante for nordisk kriminologi og rettsosnologi i årene fremover. NSfKs forskerseminar utenfor Oslo i mai 2010 vil også kunne følge opp nevnte temaer og problemstillinger.

Scandinavian Studies of Confinement Research Network Seminar, October 22-23 2009, University of Oslo

The *Scandinavian Studies of Confinement* (SSC) research network had its third major network seminar in Oslo on October 22-23. The purpose of the meeting was to discuss John Pratt's two-part article in *The British journal of criminology* on what he calls "Scandinavian exceptionalism" (low rates of imprisonment and comparatively humane prison conditions) in the penal sphere. As an outsider looking in, Pratt has written articles which re-contextualises the Nordic penal policies and practices he describes. His work may therefore be seen as challenges to Nordic prison researchers, an opportunity to discuss our taken-for-granted presuppositions about the field.

The seminar started with a public lecture by John Pratt entitled "In defence of Scandinavian exceptionalism". Thomas Mathiesen followed with prepared comments on Pratt's lecture.

After this public session, the research network gathered to discuss the questions posed by Pratt's work. What are we, as researchers in the Nordic countries, to make of the considerable gap between our own "internal" research, and the external perspective? Why are our penal institutions so "different" from a non-Nordic vantage point? Are Nordic prisons and penal policies positive exceptions to the general rule? If they are, what exactly are the exceptional qualities, and why are we lucky enough to have them? Or should the external perspective be nuanced? Are there examples of Nordic "bad practice" in the penal area? Or, on another level; is it even possible to still talk of a specifically Nordic model, bearing in mind the way prison service bureaucrats have eagerly imported policies, practices and programs from the various Anglo-American jurisdictions over the last decades? If there is a Nordic model, how is it connected to the Nordic welfare states which are still relatively strong? Are there important

differences between the Nordic jurisdictions? And, finally, is there a specifically Nordic way of doing prison research, contributing to the gap between internal and external perspectives?

12 papers were delivered and discussed (abstracts below). The seminar unfortunately had no Finnish scholars this time, but should still be considered a Nordic forum, with speakers from Sweden, Denmark, Norway, Iceland, as well as specially invited guests from the UK. It was also interdisciplinary in the true sense of the word, bringing together perspectives from the disciplines of sociology, criminology, history, psychology, social work, law and anthropology.

Conference “Violence: Legal meets social and political”, June 4-5 2009 in Helsinki, Finland

The National Violence Researchers –Network, Finland organized a two day conference on a theme “Violence: Legal meets social and political” in June 4th – 5th in Helsinki, in the House of Sciences. The conference was participated by 80 delegates, mostly from Finland, but some also from the Canada, United Kingdom and Sweden. The conference was free of charge for the participants.

The conference was the 5th interdisciplinary meeting of researchers interested in gendered dimensions of violence. The purpose of this year’s conference was to analyze the differences in ways to understand and conceptualize violence in legal texts and political discourses, in social and everyday practices, as well as at the interfaces of their rendezvous. The idea was to overcome distinct approaches to encounter violence and talk about it and to integrate NGOs and authorities working at grass root level to discussions. Typically, the policies concerning victims and perpetrators of violence have their own implicit concepts of victims and perpetrators.

The first day of the conference was held in English, and the second day mainly in Finnish. The programme consisted of three plenary sessions, working group presentations under four themes (all together 18 presentations) and a panel discussing violence as a gendered phenomenon.

2.2 Seminarer og arbeidsgruppemøter i regi av NSfK

Under følger rapporter fra NSfK sine seminarer og arbeidsgruppemøter som er gjennomført i 2009:

2.2.1 NSfKs 51. forskerseminar, 14.- 16. mai 2009 i Gilleleje, Danmark

Formålet med NSfKs årlige forskerseminar er å utvikle den nordiske kriminologien ved å gi deltakerne en mulighet til å gjøre seg kjent med hva som rører seg i nordisk kriminologisk forskning, treffe kolleger og skape nye kontakter mellom nordiske forskere. Det er i tillegg en god anledning til å presentere sitt forskningsarbeid og få det kritisk gransket.

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi sitt 51. forskerseminar fant sted på Gilleleje i Danmark, 14.- 16. mai 2009. Hovedtemaene på årets seminar var: ”Etter løslatelsen”, ”Nordisk og europeisk perspektiv” og ”Ungdomskriminalitet: Nye kriminalpolitiske tendenser”. I tillegg til flere foredrag i plenum, ble det gjennomført ni arbeidsgruppesesjoner som tematisk knyttet seg opp mot de nevnte hovedtemaene. Seminaret i Gilleleje fulgte trenden fra forskningseminarene i 2008 og 2007, med et økt innslag av yngre forsker og rådgivere fra så vel tradisjonelle som nye fagmiljøer

Program for seminaret

Torsdag 14. mai

Foredrag i plenum. Tema 1: **Etter løslatelsen**

Torben Tranæs (DK): "Konsekvenserne af kriminalitet og fængsel for uddannelse, beskæftigelse og inddragelse"

Torbjørn Skardhamar (NO): "Overgang til sysselsetting etter løslatelse fra fengsel"

Arbeidsgruppesesjoner:

Gruppe 1: **Arbeidsløshet, kriminalitet og residiv**

Signe Hald Andersen: "Kriminalitet og aktiv arbeidsmarkedspolitikk"

Lars Højsgaard Andersen: "The causal effect of unemployment on crime – studied through recidivism"

Lena Roxell: "Tur och retur. Tidsaspekter på återfall efter fängelse"

Gruppe 2: **Overgang til frihet**

Siv Hjellnes: "Overgang fra fengsel til frihet – løslatelse av unge med ikke vestlig innvandrerbakgrunn"

Ragnhild Feyling: "Spillover of emotions in prison on life after release"

Henrik Linderborg: "Om de korttidsdömda fångarnas möjligheter att avstå från lagstridig verksamhet"

Gruppe 3: **Narkotika og alkohol**

Teemu Kaskela & Tuuli Pitkänen: "Criminality of patients in opioid substitution treatment"

Ágúst Mogensen: "Attitudes of Icelanders to Punishment and Drunk Driving"

Fredag 15. mai

Foredrag i plenum. Tema 2: **Nordisk og europeisk perspektiv**

Anita Rönneling (DK): "Brottsoffret i Sverige i skandinavisk kontekst"

Per Ole Träskman (SE): "Nordisk kriminalitetskontroll. Nu med ny design: Mer övervakning och kraftigare repression"

Arbeidsgruppesesjoner:

Gruppe 4: **Fengsler, behandling og utdanning**

Snjólaug Birgisdóttir: "Youth offenders and treatment programs in Icelandic prisons and during the probation period"

Annemette Nyborg Lauritsen: "Dømt til anstalt; Frihedsberøvende foranstaltninger i Grønland"

Helgi Gunnlaugsson: "Recidivism and Education: Nordic Survey on Prison Inmates Educational Background and Motivation"

Gruppe 5: **Vold**

Nina Törnqvist: "Grövre våld i svenska skolor - en intervjustudie om skolers dilemman i samband med att en våldshändelse inträffat"

Sanna-Mari Humpi: "Violence between children and adolescents. A study of police reports."

Sofia Wikman: "Hårdare tag i arbetslivet? Beskrivningar av föreslagna åtgärder mot våld i arbetet i facklig press 1978-2004"

Gruppe 6: **Residiv og risikofaktorer**

Anders Nilsson: "Long term consequences of juvenile delinquency. A life course study"

Amir Sariaslan: "Male Property Crime Careers as Mediating Effects in the Intergenerational Transmission of Welfare Reciprocity"

Mikko Aaltonen: "Risk Factors of Crime in Young Adulthood - a Register-based Study"

Foredrag i plenum. Tema 3: **Nyere forskning i ungdomskriminalitet**

Jón Gunnar Bernburg (ISL): "Relative deprivation and youth antisocial behavior"

Philip Lalander (S): "Respekt: Gatukultur, ny etnicitet och droger"

Arbeidsgruppesesjoner:

Gruppe 7: **Ungdomskriminalitet**

Dave Sorensen: "Co-offending trends among Danish juvenile offenders, 1981-2005"

Susanne Clausen: "Resultatet fra effektevaluering af ungdomssanktionen"

Stian Lid: "Selvrapporteringsstudie om ungdomskriminalitet"

Gruppe 8: **Politiforskning og regulering**

Eirik Hammersvik: "Løslatte 'targets'. Targettiltak som samfunnvern og ettervern?"

Tatanya Valland: "Lojaliteter i politiet: Opp, ned og til siden"

Paul Larsson: "Kostandene ved hvitvasknings-reguleringen"

Gruppe 9: **Mediation og "hate crime"**

Mari-Louise Pabsdorff, Saija Jarvinen, Erika Uotila: "Accounts in mediation"

Saija Järvinen og Erika Uotila: "Mediation of domestic violence in Finland"

Aarne Kinnunen: "Resolving Conflicts in Schools - Peer Mediation in Finland"

Laura Peutere: "Development of Monitoring Hate Crimes in Finland"

Lørdag 16. mai

Foredrag i plenum. Tema 4: **Ungdomskriminalitet: Nye kriminalpolitiske tendenser**

Britta Kyvsgaard (DK): "Den danske ungdomskommission"

Ingun Fornes (NO): "Utviklingen i Norge. Forslag i NOU 2008:15 Barn og straff"

Dís Sigurgeirsdóttir (ISL): "The Icelandic Pilot Project on Mediation in Criminal Cases 2006-2008"

Tiina Vogt-Airaksinen (FIN): "De unge og lovgivningen – tidens ånd i Finland"

Catharina Sitte-Durling (SE): "Unga lagöverträdare – pågående lagstiftningsarbeten på området"

Av plenumsinnleggene som ble skrevet ut og sendt sekretariatet i ettertid – siteres følgende:

Anita Rönneling: "Brottsoffret i Sverige i skandinavisk kontekst". Rönneling redegjorde for sitt komparative studie, som er et samarbeidsprosjekt med Lise-Lotte Rytterbro og Henrik Tham. Fokuset rettes mot Sverige og Danmark sine ordninger for kriminalitetsoffer-erstatning, samt likhetstrekk og ulikheter mellom landenes lovverk på feltet. Forskjellene og likhetene landene imellom dannet utgangspunktet for det sammenliknende studiet av kriminalitetsoffer-politikk generelt og kriminalitetsoffer-kompensasjon spesielt. Viktige forskjeller mellom landene ble trukket fram i studiet, både når det gjelder sosial og praktisk støtte til ofrene. For eksempel har den svenske Brottsoffermyndigheten en bredere og mer omfattende rolle enn sitt danske motstykke Erstatningsnaevet. Den typiske erstatningssøker i Danmark er en yngre mann som har vært involvert i vold på en offentlig plass. I Sverige er andelen kvinnelige søkere markant høyere, og lovbrudd på arbeidsplassen utgjør en mye større andel. Den mest markante forskjellen mellom landenes erstatningssøkere ble tydelig ved erstatninger som gjaldt krenkelser: i Sverige søker nær tre fjerdedeler denne formen for erstatning, mot en av sju i Danmark. En annen viktig forskjell angår totalt utbetalte erstatningsbeløp, hvor Danmark har et dobbelt så høyt beløp som Sverige. De tydeligste ulikheten mellom landene gjelder økningen i søknader om kriminalitetsoffer-erstatning i Sverige, den jevnere kjønnsfordelingen i Sverige og den store andelen søknader for krenkelser i Sverige. Forskjellene forklares blant annet med landenes ulike

regelverk, samt de ulike rapporteringsordninger og tidsfrister for anmeldelse av lovbruddet. I tillegg pekes det på ulikartede kriminalitetsoffer-diskurser samt mediediskurser om ofre og krenkelser i de respektive landene, som medvirkende årsaker til de nevnte ulikhetene.

Ingun Fornes: ”Utviklingen i Norge. Forslag i NOU 2008:15 Barn og straff”. Innlegget omhandlet innledningsvis hvordan barn som har begått lovbrudd blir møtt i det norske rettssystemet. Vekten ble lagt på de rettslige forholdene, for å skape bedre forståelse for innholdet i lovforslagene som er fremmet i NOU 2008: 15 Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll. Barn som har fylt 15 år kan i norsk rett møtes både med tiltak i barneverntjenesten og med straffereaksjoner i strafferettspleien. Enkelte straffereaksjoner benyttes oftere der lovbrøyteren er ung, og særlig gjelder dette påtaleunntatelse og overføring til konfliktrådet. Det finnes i dag ingen særlige straffereaksjoner som er forbeholdt barn, men lovverket åpner for at barn som straffedømmes kan behandles mildere enn voksne med lik dom. Barn som idømmes fengselsstraff må i dag sone straffer i samme anstalter som voksne, noe som kan stride mot FN's barnekonvensjon. I NOU 2008: 15 er et sentralt punkt hvorvidt man i norsk rett skal videreføre adgangen til å idømme barn (15-18 år) fengselsstraff. NOUen går imidlertid inn for videreføring av muligheten for frihetsberøvende reaksjoner ved svært alvorlige lovbrudd. I NOUen konkluderes det samtidig med at Kriminalomsorgen fortsatt skal administrere bruken av fengselsstraffen overfor barn – dermed avslås muligheten for at barneverntjenesten kan overta ansvaret for slike reaksjoner mot barn. Konklusjonen begrunnes med frykt for at det kunne bli lettere å idømme barn en frihetsberøvende reaksjon under barneverntjenesten, enn å idømmes fengselsstraff. Samtidig argumenteres det for at en slik reaksjon ikke i betydelig grad ville være et bedre alternativ enn fengsel. NOUen presenterer flere tiltak for bedring av barns soningsforhold, og tiltakene omhandler et økt fokus på miljøterapi samt innhenting av fagfolk og opprettelse av flerfaglige team som skal følge opp det enkelte barn. NOUen foreslår imidlertid en ny straffereaksjon forbeholdt barn: overføring til stormøte. Denne reaksjonen skal gis som et vilkår ved betinget fengselsstraff, og saken overføres dermed til konfliktrådet hvor barnet skal gjennomføre ungdomsstormøte som bygger på prinsippene fra Restorative Justice-tankegangen. NOUen framhever at når valget mellom ungdomsstormøte og fengselsstraff vurderes, da skal barnets ”risikonivå” spille inn. Dermed foreslås det samtidig en åpning for at barn undergis kartlegging forut for straffesaken – der siktede var under 18 år på handlingstidspunktet. Innen strafferettspleien reiser imidlertid en slik kartlegging særlige problemstillinger.

Dís Sigurgeirsdóttir: ”The Icelandic Pilot Project on Mediation in Criminal Cases 2006-2008”. Sigurgeirsdóttir fortalte om det islandske pilotprosjektet (2006-2008) for bruk av mekling som sanksjon overfor barn under den kriminelle lavalderen (15 år). Hovedresultatene fra prosjektevalueringen og anbefalingene fra evalueringskomiteen ble belyst i foredraget. Den generelle konklusjonen var at pilotprosjektet var vellykket, og at mekling som en form for ”Restorative Justice” burde gjøres tilgjengelig som en permanent sanksjonsmulighet innen Islands strafferettssystem. Både lovovertreder og offer måtte ønske å delta for at det skulle være mulig å benytte seg av en felles meklingsprosess. Lovbrøyteren måtte i tillegg ha fylt 15 år når lovbruddet ble begått, for å kunne være med i meklingsprogrammet. Pilotprosjektets meklingsprogram omfattet forseelser som mindre tyverier, vandalisme, trusler, overfall og mindre overtredelser mot staten. Teknikken som ble brukt under meklingene var en blanding av mekling og konferering, basert på ”Real Justice” designet. Offer og lovovertreder hadde selv mulighet til å velge seg en eller flere støttepersoner (ikke advokater) som kunne være tilstede på møtene. Politibetjenter fylte rollene som fasilitator/mekler på meklingsmøtene, som vanligvis ble avholdt på politistasjoner. Islands valg av politi som mekler skiller seg fra praksis i andre nordiske land, men ble hovedsakelig begrunnet med at det var praktisk og kostnadseffektivt. Om politibetjenter var offer i en meklingsprosess ble rollen som mekler overlatt til prosjektlederen. Under prøveprosjektets to år ble 95 saker meklet. Til sammen deltok 295 personer av ulik alder, men med en majoritet fra aldersgruppen 15-18 år. Alle 95 saker endte med en meklingsavtale, og

bare to av disse avtalene ble ikke oppfylt. Gjennomsnittlig tid brukt på en mekling med forberedelser var 2 timer og 53 minutter. På spørsmålet ”Do you think everything that occurred during the meeting was fair?” svarte omtrent 96 % av deltakerne at det var rettferdig eller hovedsakelig rettferdig (97,6% av ofre, 91,6 % av gjerningsperson og 98,9 % av støttepersoner). Prøveprosjektets evaluering bekrefter at majoriteten av deltakerne var fornøyd med meklingsprosedyren. Et av målene med prosjektet var også å bidra til å minske residiv, men så langt kan undersøkelsen ikke si noe sikkert om meklingsprosedyrens innvirkning på dette.

Tiina Vogt-Airaksinen: ”De unge og lovgivningen – tidens ånd i Finland”. Foredraget tok for seg barne- og ungdomskriminalitet og så dette i relasjon til det finske lovverket samt påfølgende straffereaksjoner. Selvrapporteringsundersøkelser fra finske 16-åringer viser at de vanligste ungdomslovbruddene er nedlasting av kopibeskyttede filer, bruk av motorkjøretøy uten sertifikat og tyverier fra foreldrenes hus. Ideen om tidlig intervensjon mot ungdomskriminalitet har skapt mye debatt blant forskere og i offentligheten. Å intervenere så tidlig som mulig overfor ungdom med tegn på problemer, har blitt en reaksjonsform for lokale myndigheter. Denne tilnæringsmåten aksepteres imidlertid ikke av alle. Visse forskere uttrykker bekymring for det de ser som en overføring av statens ansvar til familier, lokalsamfunn og frivillige organisasjoner. På andre siden argumenterer andre for at tidlig intervensjon er en fornuftig måte å praktisere ansvarlig politikk overfor barn. Det nye fokuset på tidlig intervensjon sentrerer beklageligvis rundt kontroll og risikoaspekter. Den nye tilnæringsmåten har skapt en ny diskurs og ett nytt vokabular, blant annet nye uttrykk som ”risikoungdom”, ”risikofamilier” og ”nulltoleranse”. Den kriminelle lavalder i Finland er 15 år. I løpet av de siste 10 årene har antallet barn som underlegges (både institusjonell og ikke-institusjonell) omsorgstiltak økt kraftig, og spesielt i aldersgruppen 15-17 år. Økningens årsak er ikke først og fremst kriminell atferd, men heller foreldrenes manglende omsorgsevne på grunn av egne mentale- og rusrelaterte problemer. Den vanligste strafferettslige sanksjonsformen mot yngre i Finland er hovedsakelig bøter (75 % av alle sanksjoner for aldersgruppen 15-17, i år 2007). I tillegg gis forholdsvis mange betingede dommer med eller uten tilsyn, hvor tilsyn er vanligst for ungdommen under 18 år. Ungdomsstraff (Juvenile Punishment) brukes bare overfor mindreårige, og er veldig sjeldent brukt i Finland. I 1997 ble ungdomsstraff introdusert som et eksperiment for unge mellom 15-17 år. En forutsetning for denne sanksjonsformen er at foreldrene og den unge er positive til tiltaket. Eksperimentet ble omgjort til permanent lov i 2005. Men, sanksjonsformen har ikke vært like vellykket etter eksperimentperiodens slutt. Etter 2005 ser det ut til at domstolsmyndighetene har sluttet å bruke denne sanksjonsformen. Årsakene til det er ukjent, men det er mulig at de unge som ville passet til slike tiltak er under andre barnevernstiltak og at retten er tilbakeholden med å bruke en såpass intensiv straff. Loven om betingede dømte unge er imidlertid under revisjon og nytt lovverk trer i kraft fra 2010. Nye positive endringer kan derfor være på vei.

For en oversikt av det faglige mangfoldet i programmet henvises det til rapporten fra seminaret (ISBN: 82-7688-019-3). Rapporten inneholder paper fra 21 av presentasjonene som ble gitt under seminaret. Rapporten er redigert av Kristin Hobson og utgitt av NSfK. Seminarrapporten er publisert på NSfKs nettsted (www.nsfk.org), og kan derifra lastes ned gratis i pdf-format.

2.2.2 NSfKs 23. kontaktseminar, Danmark 5.-7. oktober 2009: Etter løslatelsen

Formålet med NSfKs kontaktseminarer er å skape et intellektuelt og faglig forum for forskere og praktikere som jobber innenfor samme felt, men som har ulike utgangspunkt og bakgrunn. Antallet deltakere på seminarene er forholdsvis begrenset, for å sikre at alle deltakerne får god respons på sine prosjekter og at dialogen forblir uformell. Seminardeltakere begrenses normalt oppad til 20 personer.

I 2007 revitaliserte NSfK tradisjonen med årlige kontaktseminarer. Kontaktseminaret ved Asker,

i november 2007, markerte starten på den nye rekken av kontaktseminarer. I 2008 ble det andre seminaret gjennomført i Reykjavik på Island. Årets kontaktseminar er dermed det tredje i rekken. Seminaret ble i år avholdt på Slangerrupgaard i Fakse Ladeplads, Danmark.

Samtlige nordiske land var representert på seminaret i Danmark. Praktikere var også denne gangen i overvekt, slik nøkkelen er for NSfKs kontaktseminarer. Anette Storgaard (D) innledet seminaret og fungerte som ordstyrer i egenskap av rollen som rådsmedlem i NSfK. I tillegg deltok Rune Ellefsen (N) i egenskap av rollen som daglig leder for NSfKs sekretariat. Foruten NSfKs representanter deltok 13 personer med ulik tilknytning i de nordiske landene.

Program og bidragsytere

Temamessig bygget årets kontaktseminar videre på temaet "etter løslatelse" som også var ett av hovedtemaene under NSfKs forskerseminar i 2009. Programmet var oppdelt slik at bidragsytere fra samme land holdt sine innlegg etter hverandre. Dette ga bedre oversikt over tilstanden og praksis i de ulike land. Samtidig ga denne strukturen et godt grunnlag for å sammenlikne og tydeliggjøre viktige likhetstrekk og forskjeller mellom landene. Deltakernes varierte bakgrunn ga ett vidt spekter av synspunkter under innleggene og i diskusjoner. Under følger en oversikt over plenumsinnleggene som ble holdt på seminaret:

- 1) Helena Lundberg (S), Kriminalvården: "Den röde tråden – Frivårdens ansvar för samordning av verkställighetsplaneringen"
 - 2) Elisabet Åbjöensson Hollmark (S), Kriminalvården: "Individuell vårdkedja under verkställigheten för återanpassning i samhället efter fängelsestraffet"
 - 3) Kerstin Svensson (S), Lunds Universitet/Socialhögskolan: "Från fånge till fri – en resubjektiviseringsprocess"
 - 4) Inger Marie Fridhov (N), Justisdepartementet: "Tilbakeføringsgarantien – Keiserens nye klær?"
 - 5) Ragnhild Feyling (N), Universitet i Oslo: "Overgangen – Noen soningsforhold og samfunnsforhold sin innvirning på første tiden etter løslatelse"
 - 6) Richard Ormerod (N)/Gitte Svennevig (N), WayBack Oslo: "Veien tilbake..."
 - 7) Juha Hörhä (F), Department of Social Services: "Effect of the justicial matters in the after-care work of recovering addicts"
 - 8) Jukka Mäki (F), Stiftelsen for kriminalvårdens främjande: "NGO's role and services in the Finnish aftercare system"
 - 9) Henrik Linderborg (F), Justitieministeriet: "Om de korttidsdömda fångarnas livssituation och brottslighet i Finland"
 - 10) Jan Ørbæk Jacobsen (GL), Anstalten i Ilulissulat: "Forberedelse inden løsladelsen fra Anstalt i Grønland"
 - 11) Íris Eik Ólafsdóttir (IS), Prison and Probation Administration: "From prison to probation"
 - 12) Erlendur Baldursson (IS), Prison and Probation Administration: "Löslatelse fra fengselsstraff i et lite samfunn"
 - 13) Marie Louise Jørgensen (DK), Kriminalforsorgen: "Overordnede strategier og fremtidsperspektiver i udslusningsarbeidet" og "Lokummet brænder ikke altid i kontortiden"
 - 14) Lis Svendsen (DK), Esbjerg kommune: "Vejen til den gode løsladelse, og tiden derefter"
- Under følger komprimerte sammendrag fra plenumsinnleggene i programmet:

Anette Storgaard (NSfK) innledet seminaret med å påpeke at det er politisk bestemt at visse lovbrøyttere tas ut av samfunnet og overføres til det man kan kalle ett fengselsamfunn. Hovedproblemet, som vi skulle fokusere på under seminaret, var imidlertid uklarhetene knyttet til det å tilbakeføre den straffede inn i samfunnet på en måte som motvirker tilbakefall. Å tilbakeføre den innsatte til det samfunnet vedkommende på forhånd ikke fungerte optimalt i, krever både hjelp og veiledning fra mange sosiale institusjoner. Vi innser at en del mennesker

skal i fengsel - vi må da også ta på oss oppgaven og forsøke å etablere en reell mulighet for den straffede å fungere i samfunnet etter løslatelsen. Formålet med seminaret er å forsøke å gi nytt liv til konstruktive ideer rundt selve løslatelsesprosessen og veien tilbake til frihet. Ved å utveksle erfaringer kan vi forhåpentligvis forbedre ideer og prosjekter som tar for seg fangens vei tilbake til samfunnet.

1) **Helena Lundberg** (Kriminalvården) snakket hovedsakelig om ideene bak den nye ordningen som Kriminalvården kaller "Værkstellighetsplaneringen". Værkstellighetsplanering (VSP) handler om å planlegge soningen for innsatte, men skal også omfatte prosessen etter løslatelse. I VSP er en målsetning å samordne all informasjon relaterte til den innsatte, slik at det lettere kan gjøres tilgjengelig for alle ledd og institusjoner som er delaktige i prosessen fra soning til løslatelse (i anstalt/fengsel/frivård [friomsorg]). For hver fange skal det finnes en person som har rollen som VSP-samordner: en prosessleder som skal samordne alle de involverte personene i den enkeltes "sonings- og utslussningsplan". Fokuset under hele VSP-prosessen siktes inn på løslatelse, og de ulike ansvarspersonene skal jobbe i team mot et felles mål, hvor VSP-ordningen gir instruksene for hvordan prosessen skal gjennomføres. Fordeler ved VSP-ordningen er blant annet at anstalten og friomsorgen får bedre forståelse for hverandres vurderinger, klienten ser at anstalt og friomsorg jobber mot samme mål og at det blir enklere å jobbe med friomsorgrelaterte spørsmål under perioden i anstalt.

2) **Elisabet Åbjöensson Hollmark** (Kriminalvården) snakket ut i fra sine erfaringer som kriminalvårdssjef for Østeråker anstalt, som både er en behandlings- og sikkerhetsanstalt. Det ble fokusert på ulike sider av anstaltens drift og organisering. Den utfordrende kombinasjonen av oppgaver med behandling og kontroll ble trukket fram, men personalet ved Østeråker jobber kun ved en avdeling, slik at de som jobber med behandling ikke utfører oppgaver som fengselspersonale og omvendt. Yrkesutdanningen i anstaltens behandlingsavdeling trekkes fram som spesielt viktig for fangens muligheter til å lykkes i tiden etter løslatelse. De innsatte har mulighet til å få dokumentasjon på sin opparbeidede kunnskap i anstalten, noe som gir en viktig mulighet for bli ansatt i fast arbeid under frigang eller etter løslatelse.

3) **Kerstin Svensson** (Lunds Universitet/Socialhögskolan) bidro med et mer teoretisk perspektiv med spørsmålet: Hva skjer med mennesker underveis i soningen av en fengselsstraff og når løslatelsesdagen kommer? I stor grad handler dette om bytte av roller og identitet. Vanligvis er det praktiske i fokus ved løslatelse, og fangens indre opplevelser blir dermed ofte oversett. Å bli løslatt betyr ofte en overgang fra å inneha en enkel, stabil objektrolle til å skulle bli et aktivt, fleksibelt subjekt. Den innsatte undergår en objektiviseringsprosess i fengslet, men skal resubjektiviseres etter løslatelse. Samfunnet ønsker at fangen skal gå fra en subjektivitet til en annen: fra der lovbrudd var en del av livet til at man skal endre atferd i retning lovlydighet og det som er sosialt akseptert i storsamfunnet. På hvilken måte kan samfunnet tilby meningsfylte roller til den gruppen av fengselsbefolkningen som "er til overs" - de som ikke har noen gitt plass eller rolle i det "normale" samfunnet?

4) **Inger Marie Fridhov** (Justisdepartementet) er ansatt i Kriminalomsorgens sentrale administrasjon og prosjektleder for ett treårig prosjekt med den nye, såkalte "tilbakeføringsgarantien". Tilbakeføringsgarantien ble lansert i Soria Moria-erklæringen og fulgt opp i en påfølgende stortingsmelding. Tilbakeføringsgarantiens formål er blant annet å bidra til å legge et grunnlag for den innsatte etter løslatelsen, for å redusere problemene med tilbakefall og gjengangere i fengsel. Dette skal blant annet skje gjennom tett oppfølging fra ulike etater ved løslatelse, og med et sterk fokus på å få folk i jobb eller utdanning. Det skal foreligge oppfølgingstiltak ved løslatelse. Det skal etableres forpliktende samarbeids-strukturer mellom kriminalomsorgen og kommunale og statlige etater, og det skal stilles strenge krav til de innsattes rehabilitering og atferdsendring. Garantien er ikke juridisk bindende, men er en felles

politisk og administrativ forpliktelse. Aktørene i garantien er Kriminalomsorgen, samarbeidende etater, de straffedømte, de frivillige og næringslivet.

5) **Ragnhild Feyling** (Universitet i Oslo) er kriminolog, med lang erfaring fra arbeid som pastor i fengsel og jobber nå med en doktorgrad om temaet løslatelse. Etter en rekke intervjuer (med innsatte og tidligere innsatte) om løslatelse viser det seg at selve løslatelses-tidspunktet framstår som spesielt viktig – det er preget av høy glede, men samtidig frykt og problemer med å takle løslatelsesøyeblikket. Mange av informantenes bekymringer handler ikke om å takle livet i fengslet, men å takle tilværelsen utenfor fengslet. Det pekes også på observasjon av problematiske utviklingstrekk i fengslene, hvor fokus på risiko og økonomi kan bidra til å skygge over for fokuset på mental stabilitet hos den innsatte. Økonomi-prioritering bidrar også til et mål om at fengslene hele tiden skal være fullbooket, noe som har medført både soningskø og større uforutsigbarhet for den innsatte når det gjelder tidspunktet for løslatelse.

6) **Richard Ormerod og Gitte Svennevig** (WayBack Oslo) har ulike bakgrunn og roller i arbeidet med WayBack. Richard er kriminolog med egen erfaring fra 12 år med fengselsopphold, mens Gitte er sosionom uten bakgrunn som straffedømt. Et av de viktigste kjennetegn for arbeidsmåten i WayBack er at de innsatte møtes av ”likemenn” - andre personer som er tidligere straffedømt. Dette gir bedre resultater fordi dialogen da skjer mellom likeverdige parter, noe som er grunnleggende for å skape trygge rammer å jobbe videre innenfor. WayBack skal være et tilbud for straffedømte som har motivasjon for å endre sin livsførsel og kutte ut lovbrudd i livet etter soning. WayBack er et høyterskeltilbud, hvor sterk egenmotivasjon er en forutsetning for å kunne bli med. Hjelpetiltak fra WayBack kjennetegnes av innlevelse, forståelse og erfaringsbasert kunnskap.

7) **Juha Hörhä** (Department of Social Services) jobber ved Harjula-enheten som skal hjelpe ulike rusavhengige tilbake til et liv uten rusmisbruk. Harjula ble grunnlagt i 2003, er rusfritt og baserer sitt arbeid hovedsakelig på prinsippene fra ”personal case management” (personlig ombud). De personlige ombudene jobber her hovedsakelig med klientens sosiale nettverk. Forholdet mellom klient og ombud er langvarig og det baseres på kontakt, møter og konfidensialitet. Harjula tar hånd om 150 klienter årlig og fokuserer hovedsakelig på personer som allerede har vært gjennom institusjonell rehabilitering. Foreningen Suojatie ble i 2001 stiftet av tidligere rusmisbrukere og har nå fast tilhold i Harjula, hvor de yter ulike støttetiltak og organiserer sosiale aktiviteter for klientene og deres sosiale nettverk. Resultatene viser at Harjula-enheten er veldig viktig for å hjelpe folk ut av rus- og kriminalitetsrelaterte problemer. 70 % av klientene holder seg rusfrie, og mye av årsaken er det sterke fokuset på deltakelse i ulike støtte- og samtalegrupper.

8) **Jukka Mäki** (Stiftelsen for kriminalvårdens främjande) fortalte om ulike Non-Governmental Organizations (frivillige organisasjoner) i Finland som jobber med ulike former for ettervern. Finske frivillige organisasjoner har tradisjonelt hatt sterk posisjon innen sosial- og helseomsorgen. Organisasjonenes rolle er nå under endring. Det kan observeres en utvikling fra fokus på ”public good” til ”competition and profit making”. EU betrakter frivillige organisasjoner, som tilbyr tjenester, på linje med private selskap, og målet om å bidra til ”felleskapets beste” blir oversett. I dag er disse organisasjonene innen sosial- og helsesektoren først og fremst ekspertorganisasjoner basert på faglig kompetanse, og for det andre er de ideologiske aktører.

9) **Henrik Linderborg** (Justitieministeriet) fortalte om sin undersøkelse av de innsattes situasjon i Finland etter flere kriminalpolitiske reformer. Fokus rettes mot de såkalte korttidsfangene. Korttidsdømte fanger defineres her ut i fra dommer opptil 8 måneder. Den nye straffeloven av 2007 uttrykte nye, høye ambisjoner – blant annet straffetidsplanlegging,

som innebærer en systematisk plan for fangens tid på anstalten, under løslatelse. Mange av fangene som soner korte dommer får liten oppfølging under og etter soning, selv om denne gruppen er stor og med stor grad av tilbakefall. Undersøkelsen gir en oversikt over situasjonen i den finske fangebefolkningen, og viser at kortidsfangene er en marginalisert problemgruppe. Gjeld (fra narko, saksomkostninger og bøter) blant de straffedømte ble også trukket fram som et viktig moment som påvirker evnen til å velge bort kriminaliteten etter løslatelse. Resultater fra undersøkelsen publiseres i en artikkel på nyåret.

10) **Jan Ørbæk Jacobsen** (Anstalten i Ilulissulat) leder av anstalten i Illilissulat fortalte om den nye kriminalloven som er på trappene i Grønland. Det er soningskøer på opptil 2 år, og flere grønlandske fanger må sone i Danmark. Grønland har i dag kun åpne anstalter, med det er planer om å etablere både lukkede og halvåpne anstalter. Sett i forhold til hvor mye de som soner går ute i frigang er antall lovbrudd under soningsperioden forholdsvis lav, noe som kan henge sammen med at Grønland er et lite samfunn. Det er imidlertid stor overvekt av alkoholrelaterte lovbrudd, og Antabus er derfor en forutsetning for frigang under soning. Grønlandske undersøkelser viser at hjelp til voldsforebygging og aggresjonskontroll er noe de innsatte ønsker under soningen. Motivasjon, sosiale relasjoner og seksualitet er noen av temaene i undervisning for innsatte.

11) **Íris Eik Ólafsdóttir** (Prison and Probation Administration) er sosialarbeider, hun fortalte om sin undersøkelse av befolkningens holdninger til innsatte og om det arbeidet som Iceland Prison and Probation Administration (IPPA) utfører for å føre straffede tilbake i samfunnet. Omtrent 82% av deltakerne i undersøkelsen mente hovedformålet med fengsling var å utøve behandling og utdanning samt å tilby veiledning slik at innsatte kan leve liv uten kriminalitet etter soning. IPPA har målsetning om å knytte sammen fengselsstraffen og prøveløslatelsesperioden. I følge loven skal IPPA lage planer for de innsattes, som skal være en del av rehabiliteringen og reintegrering av den innsatte. IPPA vektlegger at den innsatte skal ha en fast sosialarbeider å forholde seg til under hele soningsperioden, og forbereder den innsatte på løslatelse spesielt ved å vektlegge hjelp til praktisk organisering (spesielt bolig) og intervjuer med de innsatte før løslatelsen. IPPA tilbyr ulike programmer etter løslatelse, både via frivillige organisasjoner og offentlige etater. IPPA tilbyr behandling både i- og utenfor fengslet, og de baserer sin evaluering av innsatte på risikovurderinger (risk assessment)

12) **Erlendur Baldursson** (Prison and Probation Administration) er assisterende direktør for Islands kriminalomsorg. Island har til sammen 145 fengselsplasser fordelt på fem ulike institusjoner. Det framheves fordeler med de små fengslene, både for innsatte og ansatte. Kvinner og menn soner sine straffer i samme fengsel. I motsetning til Grønland og Danmark, nektes ikke innsatte prøveløslatelse om de ikke har bolig. Det er problemer med soningskø på Island, og denne køen øker i takt med at straffene blir strengere. Samfunnstjenesten er på Island kun et alternativ til ubetingede dommer, for å unngå såkalt "net-widening". Samfunnstjenesten skal ikke komme i tillegg til, men som et alternativ til fengselsstraff.

13) **Marie Louise Jørgensen** (Kriminalforsorgen) direktør for kriminalforsorgen i Danmark med spesiell erfaring fra prosjekter knyttet til innsatte med innvandrerbakgrunn. Arbeider med prosjektet "God løsladelse". Bakgrunnen for prosjektet er at planer for den innsattes soning er for lite samordnet og det er "for mange ulike hender" på fangen. Målet har vært å utarbeide manualer for å kunne klare en effektiv løslatelse, blant annet ved bruk av "Kjøreplan for god løsladelse". I prosjektet er det nå utarbeidet en rapport som samler allerede eksisterende kunnskap, fakta og rutiner, men det samordnes på en måte som gjør informasjon/instruksjoner mer anvendbart og lettere tilgjengelig.

14) **Lis Svendsen** (Esbjerg kommune) driver prosjektet "Lis". Formålet med prosjektet er å bidra til bedret oppfølging av de innsatte. Det opprettes tett kontakt med fangen og utarbeides en såkalt "ressursprofil" med oversikt over den innsattes evner og ressurser. Årsaken er at det er viktig å tydeliggjøre den innsattes ønsker og positive evner i dialog med den innsatte. Det inngås også tett samarbeid med Kriminalforsorgen og Senter for misbruk. Leder for prosjektet mottar løpende alle kommunale dokumenter og handlingsplaner som inneholder ordet "fengsel", for å kunne gå inn i prosesser og involvere seg i oppfølgingen av de som skal sone fengselsstraffer. Prosjektet vektlegger nær dialog i forkant av løslatelsen, når løslatelse skjer samt at det lages avtaler og oppfølging for å organisere arbeidspraksis, utdanning og andre tiltak som bolighjelp og gjeldshåndtering.

I tillegg til felles program og meningsutveksling underveis, ble seminaret avsluttet med gruppearbeid. Gruppene fikk i oppgave å diskutere temaer som hadde pekt seg ut som viktige under seminaret - temaer som kunne egne seg å studere videre i fellesnordiske forskningsprosjekt. Deltakere pekte blant annet på de ulike typer av virksomhetsplaner, soningsplaner og liknende individuelle planer som utarbeides for den straffedømtes soningsperiode og tilbakeføring i samfunnet. Det viste seg å være viktige ulikheter mellom landenes praksis. Forskjellene knyttes blant annet til i hvor stor grad den innsatte inkluderes i utarbeidelsen av planene, hvilken institusjon som utarbeider planene, hvordan planene følges opp og ikke minst hvorvidt planen bare gjelder fengselsoppholdet, tiden etter løslatelse eller begge deler. Flere deltakere uttrykte interesse for å se nærmere på hvordan de ulike planene utarbeides og praktiseres, samt hvilken plass og rolle den innsatte gis i planene. For eksempel har landene ulik praksis når det gjelder hvordan den innsattes interesser og synspunkter representeres i planene. Flere deltakere pekte dessuten på tomrommet som eksisterer i oppfølgingen av den straffedømte, i overgangen mellom soning og løslatelse. Det ble påpekt mangel på strukturer eller "broer" som mer konkret bidrar til å følge opp den innsatte i den avgjørende perioden mellom soningens slutt og tiden etter løslatelse. Tiltak som personlig oppfølging fra løslatelsesøyeblikket, bedre hjelp til bolig og praktisk livsorganisering, veiledning rundt jobb og utdanning ble vurdert som avgjørende for å motvirke tilbakefall.

Det arbeides med å lage en egen seminarrapport, som vil bli publisert elektronisk på www.nsfk.org. For utfyllende informasjon om kontaktseminarets faglige innhold henvises det til denne rapporten.

2.2.3 NSfK seminar og arbeidsgruppe om korrupsjon i Norden

NSfKs arbeidsgruppe om korrupsjon i de nordiske land møttes i Oslo den 27 – 29. oktober 2009 til et siste arbeidsmøte, i denne omgang. Samtlige nordiske land var representert.

Margret Sæmundsdottir (Island) innledet med sitt prosjekt om den islandske finanskrisen, med referanser til (blant annet) internasjonale korrupsjonsstudier og den politiske og økonomiske bakgrunnen for privatiseringen av det islandske bankvesenet. Den islandske spenningen mellom sivilisatorisk tillit borgerne i mellom og en meget rask privatisering av bankevesenet, i regi av politikere - med stor skjønnsmessig myndighet - som la større vekt på politiske allianser enn bank- og finansfaglig kompetanse, la en tidlig snubletråd for sammenbruddet i 2008.

"Undesirable and backward decision to sell the banks to a very few dominated shareholders with a lack of an experience (...) Icelandic economic institutions were not sufficiently developed for private banks (...) Privatisation process was not sufficiently designed to maximise the value of public of asset."

Minna Viuhko (Finland) sitt paper om "corruption on the Finnish-Russian Border" var basert på et finsk - russisk prosjekt med to komparative grep; finske – versus russiske forhold, og

forretningsmenn versus offentlige kontrollører. Finland er rangert som et land med svært lite korrupsjon, i motsetning til Russland som skårer meget høyt. Møtet mellom to så forskjellige kulturer i forbindelse med næringsvirksomhet på tvers av grensene er en interessant problemstilling i seg selv. Finske grensekontrollører og forretningsmenn var samstemte i forståelsen av og i de moralske holdningene til korrupsjon. Forskjellen gikk på hvordan de vurderte korrupsjon i praksis og hva finske næringsdrivende oppfattet som næringspolitiske realiteter. "For them, when operating in Russia, it was often deemed a necessary evil to yield to unlawful requests made by Russian authorities."

Joakim Thelander (Sverige) sitt paper var viet svensk våpenindustri og Brofors-India saken i 1986 – 1987, med referanse til hvordan hemmelighold, konkurranse og enorme fortjenester på enkeltkontrakter har lagt korrupte føringer på "høyt" nivå i en rekke land.. Bofors- eksemplet er dertil et stykke svensk samtidshistorie, i spennet mellom Sveriges roller som våpeneksportør og internasjonal brobygger qua nøytral nasjon. Forhandlingene om salg av felthaubitser til den indiske hæren, til en verdi av 8.4 milliarder ble innledet i en periode da svensk industri var på hektisk leting etter nye markeder. Mistankene om korrupsjon og uoffisiell "provisjon" fikk vind i seilene da det ble kjent at det fra svenske side var foretatt to overføringer til en sveitsisk bank, på henholdsvis 188 millioner og 72 millioner svenske kroner. Kombinasjonen av bankens "sekretesse" og intetsigende svar fra svenske forespurte førte til at forundersøkelsen ble lagt død rettslig sett, men ikke politisk og samtidshistorisk. Den svenske sjefsanklageren var noe uheldig med sin "timing" kan men vel si, sett i forhold til sveitsiske bankers relative åpenhet i nyere tid som følge av førende storpolitiske realiteter.

Arbeidsgruppens andre dag, torsdag 29. oktober, var lagt opp som et felles seminar for deltakerne i den nordiske arbeidsgruppen og to representanter for en av de kommunene som det settes fokus på i Per Ole Johansen studie av kommunal korrupsjon i Norge.

Lars Bo Langsted (Danmark) innledet om antikorrupsjonslovgivning i nordiske land og oppfølgingen av OECD- konvensjonen om korrupsjon fra 1999. Presentasjonen redegjorde for forutsetninger for straff for private som bestikker offentlige ansatte, offentlige ansatte som mottar bestikkelse, private som bestikker privat ansatte, private ansatte som mottar bestiktelser – og forutsetninger for straff for den som bestikker en påvirkningsagent, samt straff for sistnevnte. I samtlige nordiske land gjelder reglene "i alt overveiende grad" for korrupte relasjoner som etableres med utenlandske aktører i utlandet, også. Deri ligger en rekke interessante problemstillinger på sikt, juridisk som kriminologisk.

Per Ole Johansen (Norge) sitt paper om kommunal korrupsjon konsentrerte seg om fire norske eksempler, ett fra Oslo kommune på 1980 - tallet og tre andre fra nyere tid. Eksempelene var innbyrdes forskjellige i flere henseender, men hadde til felles at de direkte eller indirekte har vært knyttet til kommunenes samarbeid med private firmaer i forbindelse med vedlikehold, bygg og anlegg og utbygging av kommunal infrastruktur.

To av forholdene pågikk over meget lang tid, de to andre var relativt kortvarige - men intense. Presentasjonen munnet ut i tre spørsmål: 1. Står vi overfor gamle eller nyere former for kommunal korrupsjon? "Jamfør" David Putnams diskusjon om korrupsjon og civic society. Johansen fant eksempler på både korrupte subkulturer med en meget lang forhistorie og "postmoderne" varianter. 2. Er fravær av kontroll en årsak til korrupsjon? Det er en utbredt oppfatning, som Johansen avviste med henvisning til offentlige og private arenaer som kjennetegnes av liten eller ingen kontroll og stor grad av konformitet og lovlidighet. 3. Det italiensk- norske komplekset? Norsk opinion har i den senere tid svingt i retning av at "Norge er like korrupt som Italia." Johansen var kritisk til den utlegningen, og minnet om italienske koblinger til mafianettverk, rettsvesen og rikspolitiske eliter, som ikke er sammenlignbare med

norske forhold.

Den nordiske arbeidsgruppen, som er tverrfaglig med juridisk, sosialøkonomisk, sosiologisk, kriminologisk og historisk kompetanse, vil publisere sine arbeider i Nordisk Tidskrift for Kriminalvitenskap i 2010. En ny runde vil også kunne komme på tale, med sammenlignbare, dagsaktuelle eksempler på korrupsjon i offentlig forvaltning, i samtlige nordiske land.

2.2.4 Stockholm Criminology Symposium og NSfKs nordiske prosjekt om økonomisk kriminalitet

NSfK har i inneværende rådsperiode lagt forholdene til rette for og sponset en prosjektgruppe om økonomisk kriminalitet i de nordiske land, og gitt støtte til enkeltstående prosjekt om samme. Deltakere i den nordiske gruppen, bortsett fra de finske representantene som ble forhindret, arrangerte et eget, åpent seminar som en del av Stockholm Criminology Symposium, 22-24 juni 2009. Presentasjonene – som ble fordelt på to undersesjoner for å gi plass til samtlige – og gikk under headingen *Economic crimes in the Nordic Countries* - omfattet følgende:

Snorri Örn Árnason (Reykjavik Metropolitan Police, Iceland): *Recent trends in economic crimes, the collapse of the Icelandic economy, and the challenge of the regulatory system.*

Morten Nilsen (Scandinavian Research of Criminology, Norway): *Subsidies frauds in Norway and NUF-related ("Norwegian registered foreign companies" economic crimes in Norway; tradition and modernity.*

Lars Korsell (Brottsforebyggande Rådet, Sverige): *The economic crime situation in Sweden according to criminal statistics. The future: Business as usual or some huge changes on its way?*

Lasse Lund Madsen (Århus University, Denmark): *Tendencies regarding the judicial processing of tax evasion in Danish Law.*

Johan Kardell (Stockholm University, Sweden) and Martin Bergqvist (Stockholm University, Sweden): *Perspectives on differential treatment in investigation of traditional and economic crime. Is the professional specialization of street level bureaucrats influencing the occurrence of differential treatment?*

Chairperson: Per Ole Johansen. (Scandinavian Research Council of criminology).

De to sesjonene, som var meget godt besøkt takket være også en god tilrettelegging fra arrangørens side, var til stor faglig nytte på flere måter: Deltakerne i den nordiske gruppen fikk anledning til å møtes for en siste gang, før publiseringen av de respektive nasjonale bidragene i en felles nordisk rapport. Seminaret var del av en større konferanse, som gav oss en fin anledning til internasjonal lansering og ditto tilbakemelding.

Snorri Örn Árnason tok utgangspunkt i forløpet til den islandske finanskrisen, med særlig vekt på den meget raske privatiseringen av bankvesenet, som synes å ha hatt langt sterkere klientistiske og politiske føringer enn faglige i forkant. Den påfølgende, raske veksten i islandske engasjement i utlandet er blitt møtt med kritiske spørsmål i ettertid, både når det gjelder økonomisk kriminalitet og den finansielle holdbarheten i de utenlandske engasjementene. Den internasjonale finanskrisen fremskyndet sammenbruddet i det islandske bankvesenet, som før eller senere synes å ha villet gått inn i nedtur uansett. Det islandske samfunnet står overfor betydelige kontrollpolitiske utfordringer med å samordne og oppgradere ulike kontrollinstanser.

Morten Nilsen fokuserte på to eksempler, som belyser to forskjellige økonomisk- kriminelle moduser, men likevel er typisk norske begge to – på hver sin måte.

OVDS saken (Ofoten og Vesterålen Dampskipselskap) er et klassisk eksempel på misbruk av stønadsordninger som tar sikte på å opprettholde og bygge ut infrastrukturene i distriktene. Et norsk ikon, med andre ord. OVDS overdrev utgiftssiden og underrapporterte overskuddet fra 1992 til 2002, for å unngå at statsstøtten ble redusert. Det som kan ha startet som en tidsbetinget økonomisk snarvei, satte seg og ble en del av bedriftskulturen. Et illustrerende eksempel på hva kriminologene omtaler som ”institusjonaliseringen av illegale metoder.”

NUF – (Norskregistrert utenlandske selskap) er historisk sett en ny trend, og internasjonal som navnet sier. Muligheten for selskaper med et ”forbrytersk forsett” ligger - noe forenklet gjengitt – i at de er ikke er underkastet de samme strenge regnskapsbestemmelsene som i Norge og at de kan gå klar av den norske konkurskarantenen - samtidig som de rent fysisk fortsetter å virke i Norge.

Lars Korsell innledet med en kavalkade over den økonomiske kriminalitetens utvikling i Sverige i de senere år, som er preget av et stort mangfold med hensyn til modus operandi – samtidig som ulike former for skatteunndragelser skiller seg ut ved å være i tet. Presentasjonen ble konkretisert med henvisning til en rekke bransjestudier, blant annet bygg og anlegg. Stadig nye ”prosjekt”, uformelle nettverk og kontakter, og et labilt og konkurransepreget marked har trigget en bransjekultur med lave sperrer for svart arbeid og skatteunndragelser. Skatteunndragelser og svartarbeid i bygg og anlegg er en svensk klassiker. De kriminogene mulighetene som ligger i forlengelsen av globaliseringen og svenske engasjement i utlandet representerer ”moderniteten” og fremtiden. Noen av disse moduser er - som det norske NUF - ”gammel vin på nye flasker” - det vil tradisjonelle skatteunndragelser som har forskjøvet seg geografisk og er blitt tilrettelegges på nye måter. Andre internasjonale moduser, som blant annet misbruk av moderne informasjons teknologi er enda mer av en nyvinning, både i form og innhold.

De to siste innleggene tok for seg utfordringene i forbindelse med forebygging og straffeforfølgning av økonomisk kriminalitet.

Lasse Lund Madsen innledet med å understreke forskjellen mellom legal skatteplanlegging, feil i selvangivelse som (kun) fører til at nettoinntekt og skatt blir oppjustert, og kriminell skatteunndragelse som kan føre til strafferettslige reaksjoner. Skatteplanlegging er en legal aktivitet, og særlig interessant fordi Danmark har en regel om at det kun er ”positivt” feilaktige opplysninger i årsregnskap og selvangivelse som er straffbart.

På den ene side har beskatningen og beskatningsgrunnlaget i Danmark ekspandert, i likhet skattelovgivning som på flere punkter er meget komplisert.

På den annen side er avansert skatteplanlegging blitt en juridisk spesialitet, som er meget kostbar. Følgene er gammelkjent: De store ”fiskene” skatteplanlegger, betaler lite eller ingenting i skatt og går fri. De små ”fiskene” begår lovbrudd, betaler lite eller ingen skatt så lenge det varer – for deretter å bli avslørt og straffet – en del av dem.

Johan Lardell og *Martin Bergqvist* tok utgangspunkt i hvordan det regulære svenske politiet versus ECB (Economic Crime Bureau) har forholdt seg til økonomisk kriminalitet, sett i forhold til en rekke bakgrunnsvariabler. Undersøkelsen, som dette paper baserte seg på, omfatter et svært omfattende materiale og reiser en rekke spørsmål som er kjent fra studiene av kontroll med tradisjonelle vinningslovbrudd, som blant annet bruk av skjønn - og seleksjon av saker sett i forhold til mistenktes sosiale og etniske bakgrunn, alder, kjønn m.m. Kardell og Bergqvist reiser de samme problemstillingene når det straffeforfølgning av *økonomisk* kriminalitet. ”Education” ga et ganske entydig utslag - ”lower degree of education leads to an excess risk of further action” – i motsetning til ”income” som er mere sammensatt: ”The tendency towards an excess

risk for those with low income is found in relation to those suspected of economic offences dealt with by the ECB, but not for those dealt with by Regular Police. Low income is associated with lower risk for suspicions handled by the Regular Police when focus is upon tax and/or accountancy crimes.”

Kardell og Bergqvist prosjekt er et selvstendig NSfK-prosjekt og publiseres for seg. De andre bidragene gis ut i en fellesrapport, elektronisk og i papir, i januar 2010. Den rapporten vil inkludere bidraget til Anne Alvesalo og Erja Virta om den økonomiske kriminalitetens mønster i Finland også, som blant annet tar opp offerperspektiv ved økonomisk kriminalitet - og kontrollpolitiske problemstillinger. Det svenske bidraget er ført i pennen av Patrik Baard, Anita Heber og Linda Kallmann. Også Per Ole Johansen deltok i en annen sesjon på samme konferanse med sitt paper ”The rise and fall of an illegal market”, som blant annet baserte seg på kapitlet ”Organised crime Norwegian crime – used to be” i den NSfK-sponsede antologien ”Organised crime. Norms, markets, regulation and research” (Karsten Ingvaldsen & Vanka Lundgren Sørli (eds). Unipub, Oslo: 2009)

Johansens paper tok for seg det illegale norske alkoholmarkedet, som var en rising star frem til en utilsiktet import av metanol i 2001, som førte til at bunnen falt ut av den delen av markedet som besto av 96 prosent ren alkohol. Lavere pris på det norske Vinmonopolets produkter og bedre servise, og en endring i den generelle konsumentkulturen med økt status i å kjøpe dyrt og eksklusivt, trakk i samme retning. Markedet regulerte seg selv i henhold til kjente mekanismer som pris og kvalitet. Deler av samme materialet ligger til grunn for artikkelen ”A business in its own right,” som tar for seg gråsonene mellom organisert kriminalitet og illegitim og legitim foretningvirksomhet. Den publiseres også i NSfKs fellesrapport om økonomisk kriminalitet i januar 2010 - og er skrevet sammen med seniorrådgiver Roger Stubberud ved Oslo Politikammer.

2.2.5 When the Unforeseen is seen - NSfK workshop 2009

This report consists of brief abstracts of the presentations held at NSfKs workshop on Iceland. The seminar was held at the University of Iceland, Reykjavik, from the 3rd to the 5th of December 2009. Abstracts found in alphabetical order:

Economic Crime trends in Iceland before and after the economic crisis - By Snorri Örn Árnason

Similar to Sæmundsdóttir (see below), Arnason emphasized that the Icelandic economy has traditionally been very political, characterized by restrictions and governmental interference. This changed in the 1990s when one saw a liberalization of financial markets and capital movements - and Iceland joined the EEA. This speedy privatization created, according to Árnason, ideal conditions for a corrupt cooperate culture. In Árnason’s view, the collapse of the Icelandic banking system would have been inevitable without the global crisis. The banks grew too big for Iceland, and the collapse resulted from a combination of the following factors: i) bad banking, ii) bad policies and iii) bad luck. In 2009 a Special Prosecutor came into office to investigate suspicions of criminal activities relating to the Icelandic bank crisis. More than a year has passed, but no serious reform (s) has been made. Árnason considers the main challenge not to be the absence of legislation – but the question of how to enforce this legislation.

Policing and crime trends after the banking crisis - By Rannveig Þórisdóttir

Þórisdóttir focused in her presentation on crime trends in the capital area in Iceland. She looked at crime trends in the timeframe of an eleven years period (1998-2009) in general (crimes against the penal code, and other laws) as well as individual categories: traffic violations, violence, violence against public servants, vandalism, car fire/arson, public drunkenness, enrichment crimes etc. Þórisdóttir concludes that the banking crisis has had a limited effect in regards to general crime trends. For instance changes can be attributed to other factors, such as the increase of traffic violations due to the implementation, and increased use of traffic cameras, whereas the decrease in charges regarding public drunkenness might be due to changes in the perception of public drunkenness. However, there are indications of some effects caused by the banking crisis. The huge cuts in funding affect proactive policing, and creates more of a focus on local policing. Þórisdóttir argues that this won't necessarily influence the crime statistics, but more likely the ramifications of policing which long term effects remains uncertain.

The banking crisis and recent crime trends in Iceland - By Helgi Gunnlaugsson

Gunnlaugsson presented a general view of crime control developments in Iceland during the last ten years. According to Gunnlaugsson, there have been penal changes and there is a growing tendency to measure out longer sentences and a greater sense of 'populative punitiveness'. This might partly be explained by an increase in number of sentences regarding drug, violence and sex offenses. Due to the increase in the length of sentences, Iceland for the first time experiences prison queues (there are five prisons on Iceland with the total capacity of 145 cells). Gunnlaugsson finds it too early to tell what the impact of the financial markets sudden collapse in 2008 will have for the developments regarding crime control in Iceland.

Germany after the First World War - By Per Ole Johansen

Johansen's lecture outlined an analysis of crime trends in Germany and the Weimar republic following the WW1 and addressed the dilemmas of how to understand the outcomes for a society which had experienced psychological traumas, economic, cultural and political changes in a very brief time span. Furthermore, Johansen addressed the methodological dilemmas of reading German crime statistics in this period. Based on a review of the current literature, Johansen argued that there are three areas which needs further study: i) questions relating to the self criminalization of the political culture, ii) post-war- and inflation related crimes and illegal markets, iii) traditional crime trends and the priorities of crime control.

***"When the unforeseen is seen". How Greenland transformed Denmark in to an American power* - By Thorkild Kjærgaard**

As a result of the Napoleonic Wars - and the Treaty of Kiel - Sweden lost Greenland to Denmark. This event, according to Kjærgaard, transformed Denmark into a Polar nation – and in the long run – to an "American power". Kjærgaard argues that Denmark's contemporary relationship to the U.S. can be traced back to the annexation of Greenland in the 19th century. Due to Greenland's strategic geographical position, Greenland was of interest to the US – an interest which would for a long time in parts define Danish-US diplomatic relations.

Crisis and Violent Crime: Finland in the 20th Century - By Martti Lehti

Lehti's lecture concerned itself with homicide mortality in Finland, especially the period between 1895-2007. Similar to European trends in general, Finland has on the whole seen a gradual decrease in the reported numbers of homicide throughout the 20th century. There was, however, a sharp increase in the inter-war period (1905-32) which Lehti explains by pointing to the following factors: huge class divisions and animosity, revolutionary fervor, left and right extremism as well as changes in the control apparatus (pre-1870s vs. post-1870s).

Socioeconomic features of the Icelandic political and banking structure - By Margrét Sæmundsdóttir

Sæmundsdóttir focused on providing historical facts about the Icelandic political system, the process of the privatization of banking in Iceland and the evolvement of the Icelandic financial market – contexts used to explain and discuss perceptions of, as well as factual, corruption on Iceland in the wake of the banking crisis. Similar to Arnasson (see above), Sæmundsdóttir emphasized that the Icelandic economy had traditionally been very political, characterized by restrictions and governmental interference. Given that Iceland is a small nation, one of the disadvantages is that it is systemically more sensitive to fraternization/ as well as low economic performance by those favored. Sæmundsdóttir classifies Iceland as a bonding society, thus argues that the banking crisis is a result coming from the structure and social fabric of Icelandic society.

Crime and control in Scandinavia during the Second World War - By Henrik Tham

Tham's major theme was the relationship between crime and war – what is the impact of war on crime? His presentation focused especially on the time period of 1937 to 1947. Through a survey of Scandinavian crime statistics, Tham finds that the hypothesis that war raises morals and reduces crime did not receive support. Not only did total crime and convictions rise but they also seem to have done so regardless of the morally different war experiences of the Scandinavian countries: Finland as a belligerent, Sweden as a neutral and Denmark and Norway as occupied.

Let's put it all together - The future and our follow ups - By Per Jørgen Ystehede

In his conspectus, Ystehede pointed to three themes found among the presentations given:

- i) the presumption/ hypothesis that a crisis somehow triggers individual/social change and the question of how to find, fathom and measure these changes,
- ii) the sentiment that how a society or community reacts to a crisis, might be said to be a measure of how civilized a community/society might be judged and
- iii) what will be the “ripple” effects (good or bad) from a crisis.

The future and our follow ups

Those present at the workshop decided to:

- apply for funding for a follow up workshop in the Fall of 2010, both to further explore themes and topics discussed during the course of the workshop – but moreover,
- many showed interest in also introducing other questions, and areas of research, which they saw relevant to the field of inquiry addressed by the workshop.

2.3. Nyhetsbrevet Nordisk Kriminologi

NSfKs nyhetsbrev, *Nordisk Kriminologi*, utkom år 2009 med ti nummer, samtlige elektroniske. Nyhetsbrevet inneholder bl.a. informasjon fra sekretariatet om NSfKs aktuelle virksomhet, opplysninger om kommende arrangementer i de nordiske land og andre steder, reisebrev og artikler om aktuelle kriminologiske og kriminalpolitiske spørsmål samt nyutkommet relevant litteratur i de nordiske land.

Nyhetsbrevet framstilles ved sekretariatet i samarbeid med kontaktsekretærene. Nyhetsbrevet fins også tilgjengelig online på NSfKs nettsted.

2.4. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention

Tidsskriftet *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* gis ut av NSfK i samarbeid med de kriminalitetsforebyggende rådene i Norge, Sverige, Finland og Danmark. NSfK og de kriminalitetsforebyggende rådene har betalt hver sin halvpart av omkostningene til forlag og redaktør. Tidsskriftet er et vitenskapelig, engelskspråklig peer review-tidsskrift som utkommer med to nummer per år, og målet er at det skal inneholde 6-7 artikler (ca. 112-120 sider) per nummer.

Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention tilbyr nordiske forskere et åpent forum på høyt nivå der de kan få sitt arbeid kritisk vurdert (det er dette aspektet av peer review-systemet som ofte forbigås når man overveier fordeler og ulemper med investeringen) og publisert. I særdeleshet er denne muligheten verdifull for unge forskere som gjennom tidsskriftet kan nå ut med deler av sine avhandlinger i en vitenskaplig meritterende sammenheng. Tidsskriftet kan også ses som et utstillingsvindu for aktuell nordisk kriminologisk forskning for forskere i og utenfor Norden.

I løpet av 2009 ble det utgitt to nummer, med fire artikler i volum 10:1 og fem artikler i volum 10: 2. Dessuten ble det trykket opp et supplement med foredrag fra Stockholm Criminology Symposium 2009. Følgende artikler ble trykket i 2009:

Vol 10 No 1

- Venla Salmi & Janne Kvivouri
The Challenge of Special Needs Education in School-Based Delinquency Research
- David Wästerfors
Troublemakers and Interactionism: Reconsidering Quarrels in Institutions for Juvenile Delinquents
- Veronica Burcar & Malin Åkerström
Negotiating a Victim Identity: Young Men as Victims of Violence
- Ulf Drugge
Crime and Psychiatry in Problematic Coexistence. Four Domestic Homicides and the Nineteenth-Century Courts

Vol 10 No 2

- Johan Kardell & Martin Bergqvist
Equal Treatment in Swedish Economic Crime Investigations: Does Professional Specialisation and the Suspect's Social Background Matter?
- Kari Saari
Crowd situations and their policing from the perspective of Finnish police officers – a Case Study of Finnish Police Knowledge
- Cecilia Hansen Löffstrand
Understanding Victim Support as Crime Prevention Work: The Construction of Young Victims and Villains in the Dominant Crime Victim Discourse in Sweden
- Eva Tiby
Stranger Danger or Fear of the Near? Narratives on Sexual Abuse and Fear
- Katarina Swahnberg & Barbro Wijma
The “Double-Edged Sword” - A Qualitative Study on Female Prisoners' Relationships towards Their Bodies

Vol 10 Supplement No 1

- Eugenio Raúl Zaffaroni
Can Criminal Law Really Contribute to the Prevention of Crimes against Humanity?
 - John Hagan
Prosecuting Ethnic Cleansing and Mass Atrocity in the Former Yugoslavia and Darfur
 - Penny Green & Tony Ward
State-Building and the Logic of Violence in Iraq
- Thozama Mandisa Lutya
Epi-Criminological Responses to Human Trafficking of Young Women and Girls for Involuntary Prostitution in South Africa

Tidsskriftet har i hovedsak et uforandret antall abonnenter på papirutgivelsen, 106 abonnenter, mens antallet online-abbonnenter har øket med drøyt hundre siden 2008 og er nå 750 stykker.

Redaktør

Tove Pettersson (Sverige) har fungert som redaktør for tidsskriftet siden 2005 og fratru ved årsskiftet. I løpet av høsten 2009 ble redaktørstillingen utlyst, og NSfKs sekretariat mottok syv søknader om stillingen. Fra 1. januar 2010 overtar forsker Jane Dullum ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi på Universitetet i Oslo redaktørposten.

Advisory board for tidsskriftet

- Kauko Aromaa, HEUNI, Finland
- Flemming Balvig, University of Copenhagen, Denmark
- Kjersti Ericsson, University of Oslo, Norway
- Felipe Estrada, Brottsförebyggande rådet, Sweden
- Janne Flyghed, Stockholm University, Sweden

- Lars Holmberg, University of Copenhagen, Denmark
- Päivi Honkatukia, The National Research Institute of Legal Policy, Finland
- Janne Kivivuori, The National Research Institute of Legal Policy, Finland
- Britta Kyvsgaard, Ministry of Justice, Denmark
- Sven-Åke Lindgren, Göteborg University, Sweden
- Ingeborg Rossow, SIRUS, Norway
- Reino Siren, The National Research Institute of Legal Policy, Finland
- Annika Snare, University of Copenhagen, Denmark
- Hannu Takala, National Council for Crime Prevention, Finland
- Henrik Tham, Stockholm University, Sweden

Forlag

Tidsskriftet utgis - med økonomisk støtte fra NSfK og de kriminalitetsforebyggende rådene i Norden - av forlaget Taylor & Francis. Forlaget mottok 125 000 NOK i publiseringsstøtte i 2009. NSfK har betalt halvparten av dette samt halvparten av redaktørens lønn og reiseutgifter på til sammen 119 539 NOK (inkl.sosiale avgifter) og halvparten av redaktørens reisekostnader. På rådsmøtet i Reykjavik ble det besluttet å lage et supplement med papers fra Stockholm Criminology Symposium 2009. NSfK dekket hele kostnaden (forlagsstøtte, lønn og sosiale avgifter) for dette.

2.5 Bibliografi -"Bibliography of Nordic Criminology"

På det ekstraordinære rådsmøtet i Forssa i 2008 ble nedleggelse av bibliografien besluttet. Det er ikke lenger mulig å registrere nye titler i databasen, men bibliografien er tilgjengelig og søkbar ut 2009.

2.6 Nordiske komparative prosjekter

2.6.1 Restorative justice i Norden

NSfK hadde restorative justice og victim-offender mediation som prioriterte forskningstema i 2008. Samme var tema for kontaktseminaret i Reykjavik 31. oktober – 2. november 2008, og et arbeidsgruppemøte i København 5. – 6. desember s.a. Det vises også til spesialrådgiver Karen Paus rapport *Restorative justice i Norden - regelverk og iverksetting*, som ble gitt ut sammen med rapporten fra seminaret i Reykjavik. Forskere fra Finland, Island, Norge og Sverige har deltatt med respektive prosjekt. De danske konfliktrådene er omtalt i Paus sin rapport, nevnte seminarrapport og i et oversiktskapittel i fellesrapporten fra den finsk-svensk-norske gruppen. Rapportene fra nevnte forskere ble gjort ferdig og sendt NSfKs sekretariat i inneværende år. Det islandske bidraget ble lagt opp som et prosjekt for seg, fordi den islandske ordningen skiller seg såpass fra de andre nordiske. De to finske forskerne og den norske og den svenske har både bidratt med egne rapporter og et par felles arbeider.

Mediation in criminal cases in Iceland - Av Kolbrún Benediktsdóttir

Den islandske meglingen er særegen ved at det er politipersoner som fungerer som meglere. Dessuten ble det foretatt forløpende intervjuer av samtlige involverte etter at de hadde vært til

megling. Utviklingen av den islandske ordningene har foregått i flere faser, hvorav et to års prøveprosjekt som startet i oktober 2006 og omfattet 95 saker.

Følgende forhold kan tas opp til megling i henhold til de islandske bestemmelsene: "Theft (art. 244) pilferage (art. 245) forceful entry (art. 231) threats (art. 233) property damaging (art. 257) minor assault (art. 217) unauthorized use of vehicle (art. 259) and minor offences against authorities (art 106)." (The Icelandic Penal Code No 19 of 1940.)

Det er ingen aldersgrense for meglingen, men den sikter seg først og fremst inn på aldersgruppen 15-21 år. Det legges opp til kortest mulig tid mellom forutgående hendelsesforløp og megling, for at problemstillingen skal forbli aktuell og ofret kan føle at saken blir tatt på alvor. 85,6 % av gjerningspersonene, 92,8 % av støttepersonene og 85,9 % av ofrene kunne tenke seg å delta i megling ved en eventuell senere anledning. 91,4 % av gjerningspersonene, 97,9 % av støttepersonene og 88,1 % av ofrene ville kunne anbefale megling for andre. (Spørreskjemaet synes ikke å ha fanget opp situasjonstyper hvor det var uklart hvem som var overgriper og offer. Ei heller situasjoner hvor det kan ha vært noe tilfeldig hvem som fikk status som overgriper eller offer etter "siste runde.")

Erfaringen med politi som meglere er interessant, men motsetningsfull og desto mer interessant av den grunn. 81,8 % av gjerningspersonene, 94,1 % av støttepersonene og 80,9 % av ofrene svarte nei på spørsmålet om de opplevde det som "uncomfortable" at meglere var politipersoner. Kun 1,5 % av gjerningspersonene og støttepersonene og ingen av ofrene svarte et klart ja på at de følte seg ubekvemme med politipersoner som meglere. Slik sett synes politiets innsats som meglere å kunne tilskrives en ikke ubetydelig suksess. Dertil kom det tidsbesparende ved meglingen, som ikke var uten betydning for en politietat med kø på saker. Desto mer påfallende er det derfor, at så mange innen islandsk politi var i mot å delta i megling i egenskap av ofre for fysiske overgrep, selv når det uansett var snakk om forholdsvis "milde" varianter. Begrunnelsen var at slike overgrep ikke rammet politimannen eller politikvinner personlig, men politipersonen som representant for en (slags abstrakt) statlig autoritet. For et meget tett samfunn i europeisk målestokk, med tradisjon for myke løsninger i mange sammenhenger er denne problemstillingen så interessant, at den kunne være verd en ny undersøkelse, den alene.

2.6.2 Victim-Offender-Mediation: Observations from Scandinavia

Prosjektgruppe: Saija Sambou (F), Mari-Louise Pabsdorff (N), Lise-Lotte Rytterbro (N) og Erika Uotila (F)

De nordiske landene har vært foregangsland når det gjelder megling i konfliktråd. Ett av flere spørsmål som har vært debattert er hvilke saker som er best egnet for megling, som alvorlige voldshandlinger i tette relasjoner og menns vold mot samboere og ektefeller. Er det problematiske sider ved å megle i slike saker, og hva består i så fall består disse i? Den finske delprosjektet følger opp den diskusjonen. Andelen voldssaker som tas opp i konfliktråd er betraktelig høyere i Finland (49%, 2008) enn i Norge (20% 2008) og Sverige (20%, 2008). Finland har dessuten en høyere andel saker som gjelder vold i nære relasjoner (8% av sakene, 2008).

Det viste seg vanskeligere enn antatt å få adgang til å observere i slike saker, og særlig for Sveriges vedkommende. Observasjonsmateriale omfatter derfor saker som i strafferettslig forstand fremstår som mindre alvorlige. Flere av sakene ville neppe blitt møtt med en strafferettslig påtale. Det samlede materialet består av observasjon fra 15 saker; fem i Finland, syv i Norge, og tre i Sverige som kun ble tatt opp på bånd. De finske forskerne supplerte sin

undersøkelse ved å intervju 19 parter og 27 ”nøkkelpersoner”. Dessuten analyserte de 138 meglingsavtaler og resultatene fra en spørreundersøkelse med 153 representanter for påtalemyndigheten.

De finske ofrene prioriterte trygghet og familiens velbefinnende, mer enn strengere straffer. I ca halvparten av sakene forpliktet gjerningspersonene seg til forskjellige oppfølgingstiltak, som Anonyme Alkoholikere, individuell behandling og lignende. Avtalene sier (imidlertid) lite om hvordan gjerningsperson og offer skulle følge opp de premisene som ble lagt til grunn, og i hvor stor grad det faktisk skjedde. Den norske undersøkelsen gjorde en lignende erfaring. De involverte hadde en positiv opplevelse av at meglingen ga dem en større forståelse for det som hadde skjedd, men det syntes uklart hvor forpliktende de inngåtte avtalene var.

I tillegg til å analysere tre (tape) relevante saker, tok det svenske delprosjektet for seg de rettslige sidene ved meglings, som tidvis kan fremstå som noe uklare for deltakere i meglings, meglere inkludert. Forståelsen av hvordan rett kan skje under meglings er influert av den tradisjonelle forståelse av ”rett” i strafferetten. Det har pågått en debatt om det i Sverige i den senere tid.

Konfliktråd kan sees som en arena som legger til rette for at partene kan diskutere handlinger og situasjoner som har foranlediget meglings. De norske involverte ønsket frem for alt en løsning av saken, og helst utenom den tradisjonelt rettslige for flere av dem. For de som ikke hadde lykkes i å komme til en minnelig løsning med ”motparten” på egen hånd var konfliktrådet en arena hvor de kunne diskutere seg frem til en løsning, og gjøre seg ferdig med sine mellomværende. Men i ulik grad, avhengig av sakens karakter, personlig bakgrunn, relasjonene mellom partene og meglers tilrettelegging. Partene kan ha ulike forutsetninger for å vinne frem med sine versjoner og fortellinger, avhengig av tidligere erfaringer med konfliktråd, alder, kjønn, språk og ønsket om og evnen til å berette om sine personlige opplevelse når de møtes til meglings. Slik sett kanskje ikke så ulikt rettssalen som forum og scene.

Betydningen av såkalte accounts (M. Scott and S. Lyman “Accounts” in *American Sociological Review*. 1968. 33 (1) 46-62.) som kan legge føringer for meglings, er en erfaring fra samtlige delprosjekter. Derved siktes det til en form for interaksjon hvor involverte parter, støttepersoner og meglere inngår i et slags felles spill og ”forhandler” om forståelse av mening, og fordeling av ansvar for det inntrufne. Det innebærer at fortellingene i konfliktrådet kan påvirkes av tilgjengelige kulturelle forståelser, for eksempel antatte populære sammenhenger mellom vold og alkohol. Utviklingen av slike fortellinger kan nyansere bildet av det inntrufne, av større eller mindre betydning for partene. Men det reiser en problemstilling også med hensyn til hvem som kommer best ut av slike ”forhandlinger.” Den problemstillingen spisses ytterligere i en engelsk versjon av den fellesnordiske prosjektrapporten:

”In mediation different accounts are put to make the interaction run somehow smoothly. In mediation different accounts are put into play and them meaning of the events is constructed by all the participants in the meeting, including the mediator. This however does not mean that all participants are equally active during the mediation and have equal influence on the construction of the meaning of the event. This means that analyses of power relations, due to structural power relations in society, and also power relations between the parties is much needed in this field.”

Rapporter og innlegg

Victim-Offender-Mediation. Observations from Scandinavia. Research report to the Scandinavian Research Council for Criminology av Saija Järvinen, Mari-Louise Pabsdorff, Lise-

Lotte Rytterbro og Erika Uotila. (2009)

Accounts in Victim-Offender-Mediation. Observations from Scandinavia (Innlegg holdt på konferansen "More conciliation – less punishment. Possibilities and obstacles for an extended use of restorative justice", Onati, 21 – 22 mai 2009). Saija Sambou, Mari-Louise Pabsdorff, Lise-Lotte Rytterbro og Erika Uotila.

Accounts in Victim-Offender-Mediation. Observations from Scandinavia (artikkel, kommer) . Saija Sambou, Mari-Louise Pabsdorff, Lise-Lotte Rytterbro og Erika Uotila.

Sambou and Uotila (2009): *Ei ole pakko päästä sopimukseen – tutkimus sovitteluneuvotteluissa käytetystä puheesta.* (in english: It is not necessary by all means to make an agreement. A study on storytelling in mediation meetings.) HAASTE-lehti 3, 2009.

Pabsdorff (2009): *Konfliktråd i voldssaker. Erfaringer fra et nordisk samarbeidsprosjekt.* Innlegg på ledersamling i Konfliktrådet.

Sammendrag fra rapporten: Victim-Offender-Mediation: Observations from Scandinavia

This report studies cases of violence handled in victim-offender mediation (VOM) in Scandinavia. It is a result of a co-operation between four researchers in three different countries, Erika Uotila and Saija Järvinen from Finland, Lise-Lotte Rytterbro from Sweden and Mari-Louise Pabsdorff from Norway. The original purpose of the joint study was to discuss the benefits and problematic features of VOM through data collected from mediation meetings. Special attention was to be paid to the protection of the weaker party, power imbalance and voluntariness of the parties which had been raised as problematic issues in the debate on VOM. In order to shed light to these questions we wished to describe what goes on in mediation sessions and in order to learn from each other examine if and how the practices differ from different countries in Scandinavia. The specific objective was to observe the interaction during the actual mediation meetings, and focus on the experiences of the parties attending mediation.

In the beginning the project thus had a comparative perspective. Due to the fact that mediation is to some extent organized differently in the Nordic countries, we expect to find some differences in the actual mediation meetings we were supposed to observe. However, as the project evolved, the similarities between the observed mediation sessions became evident and the comparative perspective came to be somehow downplayed though not completely abandoned. These similarities are highlighted in a separate article which focuses on "accounts" used in mediation sessions in Scandinavia. This article is yet unpublished but can be received from the authors directly.

The report begins with an introduction to the concept of restorative justice and mediation in Scandinavia. This part is written in Swedish. Introduction is followed by country specific chapters starting from experiences of the parties who took part in mediation in Norway then turning to the examination on the voluntariness and information given to the participants in mediation in Sweden. The chapter from Finland examines the agreements reached during mediation of intimate relationship violence. Each chapter, based on the three countries, is written in the respective languages (except the contribution from Finland which is written in English). We hope that this does not cause too much inconvenience for the reader.

We wish to thank the Scandinavian Research Council for Criminology for financing the project. We also wish to give our warmest thanks to all those who have contributed to making this report possible, namely all the parties to mediation who have let us in and who have answered our questions, all the mediators and other key persons, professionals and non-professionals.

We hope that the report and the separate publications based on the data collected during this research project will contribute to the understanding of mediation and restorative justice in Scandinavia.

2.6.2 Projekt: Befolkningens retsbevidsthed – i nordisk perspektiv

Prosjektgruppe: Helgi Gunnlaugsson (IS); Professor i sociologi, Islands Universitet - Leif Petter Olaussen (N); Førsteamanuensis ved Institutt for kriminologi og rettsosiologi, Universitetet i Oslo - Janne Kivivuori (FI); D.Soc.Sc. Research Director, Professor, National Research Institute of Legal Policy - Aarne Kinnunen (FI); Ministerial Adviser, Ph.D., Ministry of Justice, Department of Criminal Policy - Henrik Tham (SE); Professor i kriminologi, Stockholms universitet - Kristina Jarre (SE); Ph.D-student/doktrant ved Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet - Flemming Balvig (DK); Professor i rettsosiologi, Københavns universitet.

Projektet går som planlagt í siste fremdrifts rapport til NSfK (januar 2009). Undersøgelsen - Indhold:

1. En repræsentativ befolkningsundersøgelse, gennemført via postspørgeskemaer. Her anmodes befolkningen om at tage stilling til, hvordan de mener, der bør straffes i seks konkret beskrevne sager (NSfK støtte). Udført i september-desember 2009.
2. En repræsentativ fokusgruppeundersøgelse, hvor „dommerpaneler“ anmodes om at tage stilling til hvordan de mener det bør straffes i de enkelte sager. Udføres i Sverige, Norge og muligvis også i Island (støtte fra enkelte lande). Bliver udført í perioden november 2009 til mars 2010.

I mars 2009 gik projektet ud på tender i Sverige, Norge og Finland og var det forberedet af Leif Petter Olaussen samt med hjælp af Oslo universitet. Tender behövedes ikke i Island og Danmark. I Danmark var projektet udført af samme institutter som tidligere (2006) og i Island af den sociale forsknings instut på Islands universitet. Det var bestemt af gruppen at SYNOVATE skulle udføre befolknings undersøgelsen i Norge, Sverige og Finland.

I september 2009 begyndte data insamlingen i Sverige, Norge, Finland og Island. Danmark havde tidligere i året været færdig med sin data insamling (dansk støtte). Denne del af projektet skal være slut i desember 2009. Fokusgruppeundersøgelserne bliver udført i november 2009 til mars 2010. Analyser af resultaterne bliver udført af enkelte forskere i gruppen i januar til juni 2010 og med fælles sammenlignings arbete senere i året.

I august 2010 bliver resulaterne presentered på første gang på den nordiske kriminalistmöte i København. Afrapportering og fælles nordisk rapport til NSfK er planlagt i slutten af 2010.

2.7 Støtte til Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab

Som tidligere år bidro NSfK også i 2009 med 50 000 DKK i publiseringsstøtte til Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab (NTfK).

3. Regnskapsresultat år 2009

3.1 Kommentar til resultatregnskap for 2009

NORDISK SAMARBEIDSRÅD FOR KRIMINOLOGI (NSfK)
NOTER TIL REGNSKAPET FOR 2009

Regnskapsprinsipper

Inntekter og kostnader:

Inntekter og kostnader bokføres i den periode da inntekten er opptjent/kostnaden er påløpt (regnskapsprinsippet).

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld:

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som knytter seg til den løpende drift.

Fordringer er klassifisert som omløpsmidler når det er avtalt eller forutsatt at fordringen skal innfris innen et år.

Kortsiktige fordringer føres i balansen etter fradrag for avsetninger til dekning av påregnelige tap.

Note 1 Bankinnskudd

Innskudd bundne skattetrekksmidler utgjør kr. 9.894,-.

3.2 Resultatregnskap 1.1.2009 – 31.12.2009

NORDISK SAMARBEIDSRÅD FOR KRIMINOLOGI (NSfK)

RESULTATREGNSKAP 01.01.-31.12

Note	2009 NOK	2009 EUR	BUDSJETT NOK
Statsbidrag 2009	3 282 481	375 630	3 282 481
Innbetaling Bibliografien og Scandinavian Journal	133 471	15 274	133 511
Sum inntekt	3 415 952	390 904	3 415 992
Lønn (sekretariatsleder og ekstrahjelp)	627 513	71 809	616 000
Honorar (kontaktsekretærer og rådsleder)	156 589	17 919	134 000
Kontorutgifter	133 248	15 248	140 000
Rådsmøte	108 588	12 426	115 000
Forskerseminar	363 829	41 635	375 000
Kontaktseminar Helsingfors	0	0	110 000
Kontaktseminar København og Island	111 731	12 786	120 000
Reisestøtte	81 935	9 376	100 000
Forskningsstøtte	964 451	110 367	1 040 000
Bibliografi	10 017	1 146	10 000
Journal of Scandinavian Studies (inkl supplement)	196 151	22 446	225 000
Nyhetsbrevet Nordisk kriminologi	6 175	707	8 000
Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab	59 954	6 861	65 000
Øvrig seminar- og møtevirksomhet for råds- og sekretariatsleder	27 177	3 110	20 000
Evaluering av NSfK	0	0	300 000
Arbeidsgruppemøte om nordisk korrupsjon	43 461	4 973	35 000
Arbeidsgruppemøte om økonomisk kriminalitet	34 390	3 935	35 000
Workshop Reykjavik	59 896	6 854	36 000
Prosjekt Holdninger til straff i Norden	257 569	29 475	0
Sum driftskostnad	3 242 674	371 075	3 484 000
Driftsresultat	173 278	19 829	-68 008
Finansinntekter	-33 745	-3 862	0
Finanskostnader	389	45	0
Netto finans	-33 356	-3 817	0
Årsresultat	206 634	23 646	-68 008

Omregningskurs NOK/EUR 8,7386 = gjennomsnitt 2009

3.3 Balanseregnskap for 1.1.2009-31.12.2009

NORDISK SAMARBEIDSRÅD FOR KRIMINOLOGI (NSfK)

BALANSE PR. 31.12

EIENDELER	Note	NOK	EUR
		2009	2009
Omløpsmidler			
Fordringer			
Forskudd evaluering Hildigunnur Olafsdottir		115 000	13 160
Forskudd forskningsstøtte SSB v/Torbjørn Skardhamar		60 299	6 900
Sum fordringer/forskudd		175 299	20 060
Bankinnskudd, kontanter o.l.	1	1 738 003	198 888
Sum omløpsmidler		1 913 302	218 948
Sum eiendeler		1 913 302	218 948
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
Egenkapital			
Akkumulert overskudd fra tidligere år		-1 684 466	-192 762
Årets overskudd (2009)		-206 634	-23 646
Sum egenkapital (overføres 2010)		-1 891 100	-216 408
Sum egenkapital		-1 891 100	-216 408
GJELD			
Kortsiktig gjeld			
Påløpne feriepenger		4 656	533
Skyldig forskuddstrekk		11 874	1 359
Arbeidsgiveravgift		5 673	649
Sum kortsiktig gjeld		22 203	2 541
Sum gjeld		22 203	2 541
Sum egenkapital og gjeld		-1 913 302	-218 948

Oslo, 16. februar 2010

Rune Ellefsen
sekretariatsleder

Per Ole Johansen
rådsleder

3.4 Revisjonsberetning**Christiania Revision**Statsautoriserte Revisorer
MEDLEMMER AV DEN NORSKE REVISORFORENING

Til Rådsmøtet i Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi

Revisjonsberetning for 2009

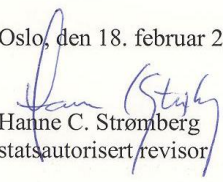
Jeg har revidert årsregnskapet for Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi for regnskapsåret 2009, som viser et overskudd på kr. 206.634,-. Årsregnskapet består av resultatregnskap og balanse med noter. Regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet er avgitt av Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi's sekretariat. Min oppgave er å uttale meg om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Jeg har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den Norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at jeg planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlig regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonskikk omfatter revisjon også en gjennomgåelse av rådets formuesforvaltning og regnskaps- og intern-kontrollsystemer. Jeg mener at min revisjon gir et forsvarlig grunnlag for min uttalelse.

Jeg mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettvisende bilde av Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi økonomiske stilling 31. desember 2009 og av resultatet i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk i Norge
- Sekretariatet har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge

Oslo, den 18. februar 2010

Hanne C. Strømberg
statsautorisert revisor

DRAMMENSVN.126 A - 0277 OSLO - TELEFON: 24 11 41 20 - TELEFAX: 24 11 41 21

ASTRID GOLF
Rev.nr. 962432409HANNE-KATRIN UVHOLT
Rev.nr. 962451535HILDE MATHISEN SLETTEBERG
Rev.nr. 962460062HANNE CATHRINE STRØMBERG
Rev.nr. 962461689